

www.tezauriliturgic.ro

ЂАКОН АЛЕКСАНДАР АЗДЕЈКОВИЋ

СВЕШТЕНОМУЧЕНИК
НЕДЕЉКО СТРЕЛИЧИЋ
(1907–1945)

ЖИТИЈЕ И АКАТИСТ

О Васкрсу 2019.
Београд

www.tezauriliturgic.ro

С БЛАГОСЛОВОМ ЊЕГОВЕ СВЕТОСТИ
АРХИЕПИСКОПА ПЕЋКОГ
МИТРОПОЛИТА БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКОГ И
ПАТРИЈАРХА СРПСКОГ Г. Г. ИРИНЕЈА

СВЕШТЕНОМУЧЕНИК НЕДЕЉКО СТРЕЛИЧИЋ
житије и акатист

Аутор
ђакон Александар Аздејковић

Издавач
Књижевно друштво Раковица
Мишка Крањца 7, Београд
kdrakovica@gmail.com
063 80 90 243

За издавача
Никола Рајаковић

Рецензент
др Ена Мирковић
Институт за српску културу - Приштина/Лепосавић

Лектура
протођакон др Радомир Ракић
мср Срђан Петровић

Графика
Зорица Маринковић

Штампа
ФИНЕГРАФ, БЕОГРАД

Тираж
300 примерака

ПОВОДОМ 800 ГОДИНА АУТОКЕФАЛНОСТИ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ
(1219–2019)

ПОСВЕЋЕНО
ДУХОВНОМ ОЦУ, ПРИЈАТЕЉУ И САСЛУЖИТЕЉУ
ПРОТОЈЕРЕЈУ-СТАВРОФОРУ
СЛОБОДАНУ ГОДИЋУ
(1947–2018)

САДРЖАЈ

УМЕСТО ПРЕДГОВОРА.....	9
ПРЕДГОВОР.....	15
СУДБИНА ЦРКВЕ И ГРАЂАНА У ОСЛОБОЂЕНОМ БЕОГРАДУ	21
ЖИТИЈЕ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА НЕДЕЉКА СТРЕЛИЧИЋА.....	35
ПРОГОН И СТРАДАЊЕ.....	47
РЕХАБИЛИТАЦИЈА — ПУТ КА КАНОНИЗАЦИЈИ.....	63
ТРОПАР, КОНДАК И АКАТИСТ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКУ НЕДЕЉКУ РАКОВИЧКОМ.....	77
ДОКУМЕНТИ И ФОТОГРАФИЈЕ	93
СКРАЋЕНИЦЕ.....	125
БИБЛИОГРАФИЈА	129

УМЕСТО ПРЕДГОВОРА

Биографија свештеника Недељка Стреличића, која је пред нама, представља драгоцен покушај да се допринесе расветљавању мање познатих чињеница из историје Српске Православне Цркве. На слојевит и историјским изворима документован начин, аутор, Александар Аздејковић, ђакон Цркве Светих апостола Вартоломеја и Варнаве у Раковици, приказује комплетну биографију овог невино страдалог раковичког свештеника, дајући и много ширу слику о револуционарном терору у првим годинама након Другог светског рата и страдању невиних грађана Раковице међу којима је и Недељко Стреличић.

Ђакон Александар Аздејковић, користећи се изјавама савременика и потомака које је сакупио током свог дугогодишњег истраживања, али и више различитих архива међу којима је и архива Црквене општине Раковица, описује врло детаљно, прогон и ликвидацију тзв. „народних непријатеља” и „сарадника окупатора” од стране нових власти. Аутор је настојао да што детаљније представи сведочанства и архивску грађу до које је дошао током свог истраживања у периоду у коме је страдао већи број свештеника СПЦ који су свакако спадали у категорију неборачког становништва. Он је са великом прецизношћу успео да опише страдање раковичког свештеника Недељка, иако је то због специфичних услова и врло неповољне атмосфере која и даље влада према овим питањима било доста тешко урадити. Аутор се ослања најчешће на емотивне исказе потомака страдалог свештеника и доступну архивску грађу као и релативно малобројну литературу о овим темама. Употреба већег броја усмених и писаних изјава које је аутор сакупио приликом вишегодишњег теренског истраживања свакако представља на неки начин ексклузивну вредност ове књиге, тим пре јер један број интервјуисаних саговорника више није међу живима.

Пратећи трагичну судбину оца Недељка Стреличића, који је 1945. године, одведен из свог стана од представника

комунистичких власти и потом се више никада није вратио, представља слику периода у коме угледни појединци, представници грађанства и свештенства у таласу револуционарног терора преко ноћи постали обесправљена и непожељна лица, грађани другог реда.

О судбини ових лица се дуго ћутало, а у домаћој историографији овакве теме су се деценијама заобилазиле. О ликвидацијама и хапшењима припадника свештенства од стране комунистичког режима након Другог светског рата, стручне, историографске литературе готово и да нема. Недоступност историјских извора, застрашеност сведока и очевидаца од стране комунистичких власти, као и друштвена стигма коју су носиле породице страдалих учиниле су да се о овим важним темама и догађајима деценијама не пише.

Тек у скорије време о овим важним историјским, али и пре свега моралним темама у домаћој јавности је почело отвореније да се говори и да се врше научна истраживања. Томе је допринело и отварање једног дела архиве ОЗНЕ, али и повољнија клима у научној и стручној јавности. Из тих разлога предчиталачком публиком су се по први пут нашла сведочанства о стрељањима и разрачунавањима над идеолошким и класним неистомишљеницима, која су се најчешће одвијала без адекватних пресуда или вођења судских процеса, често у току ноћи када су ова лица одвођена на стрељања без знања својих најближих и завршавала у необележеним тајним гробницама широм земље. Раковички парох, Недељко Стреличић је био једно од тих лица и његова биографија сведочи о начину на који су се дешавале ове ликвидације.

Ђакон Александар Аздејковић је овом књигом, која по обиму није велика, али је засигурно вредна и јединствена, јер су у њој представљена и описана, малтретирања и ликвидације које су чинили комунисти над Српским свештеницима у послератним годинама. Ђакон је овим делом дао несумњив допринос српској историографији. Јер оно садржи ретке

и јединствене фотографије и документа која су током вишегодишњег истраживања пронађена. Књига о страдалом свештенику Недељку Стреличићу представља значајну допуну проучавању питања комунистичких злочина над свештенством СПЦ након Другог светског рата. Тиме верујемо да ће бити драгоцен и незаобилазан извор за све оне које се баве овом темом.

У Београду, 2019. године

Др Ена Мирковић

ПРЕДГОВОР

Спомен-обележје страдалом свештенику Недељку и парохијанима раковичким од октобра 1944. до марта/маја 1945. године, постављено у порти Храма Светих апостола Вартоломеја и Варнаве. (Приватна архива Александра Аздејковића)

Писати или говорити о светим угодницима Божијим, нарочито о мученицима и свештеномученицима, озбиљна је и одговорна тема за сваког истраживача. Одговорна на првом месту, јер изнете чињенице и сведочанства морају бити добро одмерене и истините, у складу са правилима Свете Цркве која прописује ко се може проглашавати светим. Разумети људе у времену у ком су живели, њихов начин живота, политичка и ратна дешавања и још много тога како би се сагледала и добила права слика о свему, није нимало лак задатак. Притом на званичну историју се не можете потпуно ослонити јер није поуздана, бар када је реч о времену комунистичке владавине која се показала као прогонитељ и непријатељ Цркве.

Кроз деценијски рад, много пута је било тешко доћи до доказног материјала. Уложено је доста времена на претрази архива, као и проналажењу сведока. Не треба заборавити да је много деценија прошло од злочина над српским народом, а многе сведоке је време однело у неповрат. Требало је отргнути од заборава оно што су људи преживели и памтили. Колико је важна архивска грађа утолико су значајнија сведочења људи који су били сведоци тога времена. Многа документа је било потребно да неко објасни, протумачи и посведочи, јер доста тога је изнето против многих угледних грађана, као и свештеника који су били велика сметња новој власти.

До истраживача су више пута поједине информације и документа на чудесан начин долазиле, као да га је нека невидљива рука водила. Много пута се остварила она народна пословица – Заклела се земља рају, да се све тајне сазнају. Очигледно је време у којем живимо, време када треба да се исправи сва несрећа која се скупилa у српском народу током Другог светског рата и каснијих година. Добро би било да ово време буде време за међусобна помирења. Да више не буде подела, освета и међусобних ратова међу нама. Пописом жртава, обележавањем гробова, подизањем споменика и рехабилитацијом невиних грађана пружиће се велики допринос свом нашем роду.

Књига која је пред нама посвећена је храбром и христољубивом борцу за Православље, великом сину још већег оца и учитеља, светог мученика Патријарха Варнаве. Исповедник вере Свештеномученик Недељко Стреличић, парох у Раковици, проповедник гласа који се далеко чује, сметао је новој власти. Сметао је јер је јеванђељским речима са олтара ометао преваспитавање народа који је требало да служи новоме божанству, да се поклони култу личности – врховном команданту Јосипу Броз у Титу. Његове слуге мржњу нису криле према раковичком свештенику и уз лажне оптужбе и на све друге могуће начине прљале су његов лик у народу. Али нису у томе успели. Верни народ је сачувао успомену на свога доброг пастира, а њихова сведочанства су искрена и са много љубави.

Књига о страдалом свештенику Недељку Стреличићу још једна је у низу сведочанстава пројекта „Голгота раковичке парохије“. У току протеклих година име свештеномученика је представљено у књизи „Голгота раковичке парохије“ и истоименом документарном филму, који је снимљен 2014. године. Слика страдалих парохијана и свештеника представљена је и у зборнику радова „Zeugen für Gott“, Универзитета у Минстеру 2015. године. А рехабилитација код Вишег суда у Београду 2018. године је победа истине и доказ неправилности комунистичких суђења. Са имена свештеника Недељка је скинута кривица да је сарадник окупатора и народни непријатељ.

Отргнут од заборава свештеник Недељко Стреличић је представљен јавности као још један у низу незаборављених српских свештеномученика и бројних хришћанских мученика који живот свој положише за веру Христову. Његово страдање слободно можемо повезати са конкордатском кризом, где је као учесник „Крваве литије“ 19. јула 1937. године, као и многи, био тучен и цепан од стране жандара, о чему сведочи фото-документација. По сведочењу појединих грађана остао

је запамћен као велики противник конкордата и борац за веронауку у времену комунизма.

Својим залагањем и трудом на проналажењу лика и дела страдалог свештеника Недељка Стреличића, пароха у Раковици, у много чему помогли су његова фамилија, пријатељи и бивши парохијани, који су његов лик сачували у својим срцима. Са пуно љубави, искрености и разумевања пренели су сведочанства аутору ових редова како би била забележена и јавности објављена са благословом Његове Светости Патријарха српског Г. Г. Иринеја.

Подсећање на свете мученике је и наша хришћанска обавеза. Древни хришћански писац је забележио да треба посећивати оне који су због вере у затворима: „Јер ако то чините биће вам урачунато као страдање, наиме они су мучеништво искусили, а вама је мучеништво придодато као саучесницима подвига”. (Апостолске установе, књ. 5, 1-6).

Издавањем ове књиге, учиниће се један помак у ревизији историје српског народа, као и исписивању и допуни историје Српске Цркве, о времену о којем се није смело говорити, писати и објављивати. Ова књига има за циљ да се српски свештеници, исповедници вере, професори и друге јавне личности не би потпуно заборавиле, јер много тога учинише за будуће нараштаје. А ми смо им остали дужни.

Аутор

*Тајна гробница у Кошутњаку, новембар 1944. године
(Facebook: U ime naroda represija u Srbiji 44-53)*

СУДБИНА ЦРКВЕ И ГРАЂАНА У
ОСЛОБОЂЕНОМ БЕОГРАДУ

*Породице испред Бањичког логора ишчекују новости о
ухапшенима, октобар 1944. године, фотографију
тајно направио Риста Марјановић
(skyscrapercity.com)*

Историја Српске Цркве је у периоду Другог светског рата и после рата недовољно истражена, а о страдању Српске Православне Цркве мало тога је сачувано и написано. Страдање српског свештенства била је узгредна тема многим писцима и историчарима. Нажалост, ни до данас није написана студија који би била потпуна када је реч о броју страдалника. По званичним подацима Синода, од 6. априла 1941. до 9. маја 1945. године, Акт Син. бр. 1060/зап. 237/1947. године, убијен је 481 свештеник, од разних починилаца и на разне начине. Досадашњим истраживањем дошло се до већег броја страдалих. Управо свештеник Недељко Стреличић, парох у Раковици стрељан 25. маја 1945. године, један је од неевидентираних жртава комунизма. По принципима и методама прогонитеља из периода ране Цркве, и комунистички целати су смишљали разне начине мучења. Комунисти су се посебно доказивали у мучењу и убијању српских свештеника, а своју мржњу су утиснули у песме, псовке и увреде. До скоро о свему овоме се мало тога знало. Свештеничке породице су међусобно препричавале какве су претње, понижења и малтретирања проживљавале од стране нове власти. Чак ни деца нису била повлашћена. Била су обележена као деца „народних непријатеља”.

Државна архивска грађа много деценија је била под кључем, јер је била забрањена за јавност. Одлуком Министарства правде 2010. године званично су отворене архиве и од тада за оне који се баве новијом историјом почиње озбиљан и неисцрпан рад на прегледу архивске грађе. Оно што је важно је то да неколико година уназад код неколицине пензионисаних официра, који су учествовали у прогону и ликвидацијама, пробудила се свест и почели су да сведоче о данима и дешавањима по уласку партизанских јединица у градове у јесен 1944. године. Њихова сведочанства су драгоцене јер говоре о најситнијим детаљима хапшења, ислеђивања и местима ликвидације грађана. Изузетно је значајна исповест официра Одељења заштите народа (даље: Озна) мајора Милана Трешњића, активног учесника у „дивљем

чишћењу”. Био је официр у првој бригади VI Личке дивизије, касније и генерални конзул СФРЈ у Штутгарту, чија је пробуђена савест проговорила пре извесног времена. Његово сведочење као учесника омогућава нам да јасније сагледамо атмосферу у којој је ликвидирано око десет хиљада грађана Београда и околине. Како наводи мајор Трешњић, када су ушли у Београд заузели су одмах седиште XII кварта у Маглајској улици. Још првог дана достављени су им готови спискови осумњичених грађана који су оптужени за сарадњу са четницима, љотићевцима, недићевцима и Немцима. Из главног штаба Озне у Маглајској улици на Дедињу, официри би се враћали у свој квартал са списковима, предавали их командирима пратећих водова, а ови би у току ноћи вршили егзекуције у Лисичјем потоку, Бањичкој ливади, Раковичкој шуми и на другим местима у граду. Озна је вршила истражни поступак, она је „судила” и вршила егзекуције све док после више од месец дана начелник Озне за Југославију, Александар Ранковић, није затражио увођење редовних судова.¹

Озна је деловала по специјалном ратном овлашћењу које се темељило на праву сваког народа или револуционарног покрета да у борби за друштвени прогрес и слободу уништи своје непријатеље. То право Народноослободилачки покрет (даље: НОП) манифестовао је кроз девизу „СМРТ ФАШИЗМУ – СЛОБОДА НАРОДУ”.

Грађани су позивани на сарадњу и обрачун са колаборацијом, а сарадника и доушника у том послу није недостајало. Мајор Озне Милан Трешњић је изјавио: „Моја канцеларија је увек била пуна народа спремног на сарадњу”. У касним вечерњим сатима грађане су привођили иследницима чија је оловка ишла поред имена и исписивала две речи: „Бањица” или „стрељати”, углавном ово друго.²

У близини седишта Озне (Змај Јовина 21) у Француској

¹ С. Цветковић, *Између српа и чекића, репресија у Србији 1944-1953*, Београд 2006, 175.

² М. Трешњић (мајор Озне у пензији), *О, слободо, колико је злочина почињено у твоје име?*, Херетикус 1 (2007) 316 (интервју).

улици 5, радио је преки Војни суд, док се централа Озне за Београд налазила на Обилићевом венцу 48. Суђења ухапшеним и изведеним пред Војни суд Првог корпуса била су чиста формалност и фарса. Без обзира на степен кривице осуђени су на смрт, док у већини случајева недостају било какви записници са судског процеса. Занимљиво је сведочење адвоката Душана Максимовића, актера и човека добро упознатог са тадашњом судском праксом: „Људе су једноставно купили и стрељали, а све остало је накнадно измишљено. Уосталом, тек накнадно је проглашен Закон о кривичним делима против народа и државе, који је предвиђао кажњавање за дела која су извршена пре ступања на снагу овог закона, па чак и која никада раније нису била описана као кривична дела.”³ Озна је тражила од Војног суда да се накнадно ураде пресуде стрељаних. А прегледом архиве може се увидети да су многи деловодни протоколи на пресудама Војног суда у Београду датирани на 1945. годину, док су жртве стрељане још у новембру 1944. Већини тада стрељаних касније су исконструисане и написане оптужнице и пресуде, које ни они нити њихове породице никада нису видели; нити је легалан поступак пред судом спроведен. Оптужнице су штуре и стереотипне: „Недићев сарадник”, „служио окупатору”, „позивао народ у борбу против НОП-а” итд.⁴

Породицама је дозвољавано да доносе храну и огрев у затворе, а по одобрењу иследника дозвољавала се и посета, све до саме егзекуције. После тога би им наредили да више не долазе. Ако би чувар вратио посуду са храном, било је јасно да ухапшени више није жив. Понегде су јавно читани спискови стрељаних (Бањички логор) или дељене потврде о стрељанима (Обилићев венац).⁵

³ Д. Медаковић, *Ефемерис III*, Београд 1997, 60 Адвокат Душан Максимовић који је бранио Михајла Коцића једног од оптужених у процесу члановима Национално револуционарне омладине (НРО) 15-18. маја 1946. године, испричао је ово академику Дејану Медаковићу првих месеци после рата.

⁴ С. Цветковић, *Између српа и чекића, репресија у Србији 1944-1953*, 180-181.

⁵ Приватна архива А. Аздејковића, *Сведочење Надежда Дидић Лонткијевић из Београда*, 27. маја 2014. године.

Због великог броја ухапшених, убрзо је понестало затворских капацитета. Осим у препуној Главњачи (на месту данашњег ПМФ-а) Озна је ухапшене држала и саслушавала по подрумима разних зграда и вила. У Управи града (угао Топличиног и Обилићевог венца), Змај Јовиној улици, Крсмановићевој згради у Шафариковој улици, Чика Љубиној, Баба Вишњиној, Ђушиној, Владе Ковачевића на Сењаку, подрумима фабрике мотора „Раковица” и у другим улицама широм града. Саслушања су вршена и у приватним станovima, док су ћелије прављене од подрумских просторија, тавана и девојачких соба. Таквих места, према сведоцима, у свакој од београдских општина било је више десетина. Егзекуције народних непријатеља (према изјави Трешњића и осталих сведока) биле су ноћу у потаји и на више места широм града.

Као највећа стратишта помињу се: Калемегдан, кула Небојша, Велико ратно острво, Ада Циганлија, простор где је сада Амбасада Турске, Лисичји поток – можда највеће од свих, на месту где је некада био мајдан за вађење гранита, Белимарковићев воћњак (где су искоришћене немачке бензинске јаме, а потом су раке копали заробљеници, претежно Италијани), Бањичка шума, Бањички логор, Кошутњак, стадион „Графичар” Сењак, парк Мањез, парк Ташмајдан, код хале „Пионир”, Маринкова бара, стадион „ФК Обилић”, Централно гробље, насеље Браћа Јерковић, Раковица (шума), Кијево, летња позорница Топчидер, Јајинци, Железничка колонија, Шарена ћуприја, падине Авале, Макиш... Понекад су коришћени и немачки одбрамбени ровови као масовне гробнице. За Београдски округ утврђено је 23 локације и 18 затвора Озне.⁶

На гробницама су касније ницала игралишта, школе, стадиони и паркови, стамбене зграде итд. Стрељана лица су често плитко закопавана у више редова и прекривана каменим плочама како би се онемогућио приступ и разношење костију од стране животиња.⁷

Наредбом бр. 1253 МУП ДФЈ од 18. маја 1945. године, све гробнице „народних непријатеља и фашиста” су оглашене

⁶ С. Цветковић, *Између српа и чекића*, 179.

⁷ С. Цветковић, *Годишњи извештај, Државна комисија за тајне гробнице убијених после 12. септембра 1944*, Институт за савремену историју, Београд 2010, 30.

тајним. Било их је потребно прикрити и „уклонити све трагове” о њиховом постојању и не дозволити приступ локацијама.

Све време тих дана, јесени 1944. поред специјалних одреда који су задужени да врше „послове чишћења Београда”, Народноослободилачки одбор је максимално радио на формирању свих потребних друштвених институција у ослобођеној Југославији. Сарадња са Српском Православном Црквом је тих дана и месеци била подмукла и неискрена, као „вук у јагњећој кожи”. Док су још првих дана по „ослобођењу” хапсили и ликвидирали свештенике СПЦ по многобројним стратиштима, у исто време пописивали су црквену имовину, као што је случај са манастиром Раковица. На предлог Народноослободилачког одбора у Раковици по допису бр. 4 од 30. октобра 1944. Команда XII одељка града Београда је сагласна да се изврши попис имовине манастира Раковица. На одлуку интендантског официра Фабијана Јоса, попис ће вршити: Недељко Стреличић парох раковички, Лазар Милошевић бивши трговац и Драгослав Несторовић управник Српског избегличког дома у манастиру. Надзор ће вршити официр друг Мирко Хајдер.⁸

Од првог дана „ослобођења” успостављен је систем доушника. Свака зграда би имала свог секретара, он се поверавао уличном секретару, ако је улица велика, имала је двојицу секретара, а они даље рејонском и тако је успостављена хијерархија. То је принцип по ком је функционисала Озна. Позната је изрека – Озна све дозна. Пратили су људе шта говоре, с ким се виђају, где иду, а нарочито оне који иду у цркву. О овоме нам сведочи један документ, боље га назвати опомена, која је упућена од стране Народноослободилачког одбора Ресник, Бр. службено од 10. II 1945. године, старешини манастира Раковица, у коме пише: „Овај Народноослободилачки одбор сазнао је да се и после ослобођења у манастиру приликом вршења Божије

⁸ Архив ЦО Раковица, *Акт Команда XII одељка града Београда, Бр. службено, 31-X-1944. године.*

службе и др. Од стране свештених лица помиње Краљ и његов Дом, и ако је то данашњим режимом забрањено, с тога да се убудуће то више не чини, у противном известиће се надлежни, Смрт Фашизму – Слобода Народу.”⁹

Припадник Корпуса народне одбране Југославије (КНОЈ), Мија Петровић из села Бадњевац код Крагујевца, стражарио је шест месеци испод Авале, гледајући како Озна сваке ноћи стреља цивиле довезене камионима из Београда. Он наводи: „Био сам на стражи, гледао сам својим очима америчке „демсове“ (камионе) како скоро сваке вечери из Београда довозе затворенике, у времену између 9-10 сати увече. Утерују их по зградама, или их држе у дворишту на нишану – тукући их са најпогрднијим псовкама. То је спроводила лично београдска Озна, док смо ми само чували стражу и обезбеђивали тај простор да нико не може да приђе том ужасном стратишту. Око пола ноћи истеривали су те људе – младиће, везане телефонском жицом и само у гаћама, ту поред мене, па узбрдо, и одмах стрељали. Хватала ме је језа. Слушао сам и плач и јаук тих жртава док су их ти београдски ознаши тукли, рукама ногама и кундацима, јер су се они једва кретали, а јака зима, они јадници голи. Патролирали смо поред тих некада немачких ровова који су били дугачки скоро један и по километар, око самог подножја Авале. Јутром рано истеривали су групу затвореника са ашовима и лопатама да закопају већ стрељане. Често, када су се журили да стрељају по две три групе, исти би закопали претходну групу и ту им је наређивано да скидају одела. Тако би их одмах пострељали. Нисам смео ни реч да проговорим. И данас ми је мука кад се сетим тих догађаја. Као што рекох, ту сам провео око шест месеци – најтежих у мом животу.”¹⁰

Припадник Озне и сведок тога времена описујући догађаје тих дана одмах по уласку у Београд, наводи да су јединице деловале једноставно и ефикасно. За највише два

⁹ Архив ЦО Раковица, *Акт Народно-ослободилачки одбор, Бр. Службено, 10. II 1945. године.*

¹⁰ Б. Божић, *Злочини комуниста–Сведочење Мије Петровића*, ПОГЛЕДИ, <http://www.pogledi.rs/masovne-grobnice-na-avali/> 24. 4. 2014. године.

дана успевали су да „очисте” читав крај. Онда су ишли даље. Ослободиоци, како су себе називали, затрпавали су Београд лешевима Београђана, а лешеве су затрпавали други.

„Опирања при привођењу није било. Можда су знали шта би их снашло, а можда су заиста веровали да нису криви и да ће бити пуштени. Камионима смо их, од поноћи до јутра, одвозили на места одређена за извршење. Морали су бити стрељани одмах, поред осталог и зато да би било места за оне што ће бити доведени сутрадан. У команди су говорили да се, заправо, и нема шта чекати, него напротив, ми морамо да делујемо што брже... Ја сам први пут стрељао четири групе од по 10-15 људи, мени наравно потпуно непознатих. Било је то у Лисичјем потоку, једне кишне ноћи неколико дана пред 20. октобар 1944. године. ...У бесу, нерасположен да се по киши натежем са њима, сручио сам два рафала. Попадали су као снопље. Онда провера да неко није, случајно, преживео, па у том случају овера револверским хицем. Да бих се показао пред друговима, почео сам их још те своје прве вечери пожуривати, говорећи да не килаве...”¹¹

Сва своја злодела, као и политику, комунисти су тих првих дана прикривали, показујући јавно да су „верници” и душебрижници за пострададе у рату. Али о њиховој вери у Бога, многи су се уверили одмах по њиховом доласку у Београд. У „сарадњи” са Српском Православном Црквом, Извршни народноослободилачки одбор града Београда организовао је 12. новембра 1944. у 10:30 у београдској Саборној цркви свечани помен свим изгинулим борцима за ослобођење.¹² Већ 22. децембра 1944, Народноослободилачки одбор у Раковици, доставља документ Председништва НОО Београд, бр. 1779 од 22-XII-1944. у коме пише следеће: „Извршно народноослободилачки одбор

¹¹ Б. Матић, *Позвони и пуцај – операција Београдске Црне тачке, наши јубилеји, Дуга*, 439 (1990) 39–40.

¹² Архив ЦО Раковица, *Акт Архијерејско намесништво Београдско, Бр. 2988, од 9. новембра 1944. године.*

града Београда одржаће у недељу 24. овог месеца у 10 часова у свим храмовима у Београду свечани помен Београђанима који су пали у борби за слободу нашег народа противу фашизма, као официри, војници НОВ и ПОЈ који су стрељани од окупаторских и издајничких власти или који су под најтежим мукама умрли по затворима окупатора и њихових помагача. Достављајући Вам предње до знања молимо Вас, да у недељу 24 о.м. у 10 часова пре подне што у већем броју присуствујете помену који ће се одржати у храму Св. Вартоломеја у Раковици.”¹³

У мање писаним, а више усменим сведочанствима, као и ратној штампи, наилазимо на монструозне злочине које су у свим случајевима пратили комунистичко весеље и песма. Комунистички злочинци се нису либили да певају и играју око својих жртава које су умирале од разних мучења на које су их безбожни крвници стављали. Комунисти су се посебно доказивали у мучењу и убијању српских свештеника, а своју мржњу су утиснули и у песме које су у том времену певали. Црним словима су остали записани стихови:

„Носим капу са три рога и борим се против Бога”,

Ми смо против Бога и владара,
против Цркве и олтара”,

Устај сељо, устај роде, да те браним од госпoде,
од попова мантијаша и осталих зеленаша” итд.

Свештеника који је био оптужен као противник НОП-а спровела би у затвор народна милиција. Прво што им ураде обрију им браду, стављају их у мрачне ћелије, па им се онда говоре: „Моли се Богу да ти помогне. Ја сам ти Бог. Или: Како то, да је тај твој Бог тако немоћан? Допустио је, да те ухапсимо и држимо овде! Зар не видиш да смо ми јачи од Бога кога ти исповедаш. Ми се не молимо Богу, па смо слободни.”¹⁴

¹³ Архив ЦО Раковица, *Акт Народно-ослободилачки одбор у Раковици Бр. 255, од 22. децембра 1944. године.*

¹⁴ Д. Вурдеља, *Обезглављена Српска Црква, I део*, Трст 1964, 53.

Проту Милана Туцовића, који је био притворен и осуђен на 18 година робије, уочи Васкрса извели су из затворске ћелије, уз речи стражара „Излази попе идеш да се сретнеш са својим Богом”. Крвнички су га ударили будаком, мрцварили и потом у седећем положају, још живог, закопали у земљу.¹⁵

Комунисти су највише уживали да јашу свештенике и тако их исмевају, али често би се дешавало да се ово смртно заврши, као што је случај са јеромонахом Емилијаном, старешином манастира Рајиновац. Њега су јахали, чупали му косу и браду, шутирали, ударили кундацима и цепали мантију, одсекли су му уши и нос, на челу урезали Крст уз још неколико убода по телу, најзад код места званог „Мала чесма”, скинули голог и заклали. Мештани Бегаљице су сутрадан пронашли његово унакажено и беживотно тело и сахранили по наређењу злочинаца без верског обреда и обележја.¹⁶ У јесен 1944. године када су припадници Озне ушли у манастир Раковица, да попишу имовину, ухапсили су монаха Јанићија Станојловића, старог 40 година. Ликвидиран је као народни непријатељ и припадник ДМ.¹⁷ Свештеника Машана Петровића, пароха у Великој Моштаници, тројица разјарених комуниста су извели из куће, потом су га тукли, чупали и јахали до брда изнад Умке. Тешко повређен и без снаге, рекао им је: „Не могу више, убиј те ме!” Један од њих је извадио пиштољ и пуцао му у чело, 8. новембра 1944. године. Иза страдалог свештеника остала је супруга са троје малолетне деце.¹⁸ Отац Машан је био добар пријатељ раковичког свештеника Недељка Стреличића чијем прогону и ликвидацији ће бити посвећене све наредне странице.

¹⁵ С. Б. Јовић, *Утамничена Црква, страдање свештенства Српске Православне Цркве од 1945. до 1985. године*, Београд 2007, 105.

¹⁶ А. Никитовић, *Манастир Рајиновац, Бегаљица*, 1999, 16.

¹⁷ ИАБ, Окружни народни одбор округа београдског 1944-1947, 28, К48, 43, *Пресуда Среског суда среза врачарског у Београду*, КИ 184/1945.

¹⁸ Приватна архива А. Аздејковића, *Сведочење свештеника Милана Симића из Умке*, 8. маја 2014. године.

Напред наведена сведочанства прошлог времена представљају увод у даља описана дешавања, како би читаоци могли разумети. Кроз сагледавање сведочанстава о страдалима готово сваком разумном човеку јавља се делић сумње, као и питање: Да ли је могуће да је неко могао починити овакве злочине своме роду? Али сваку сумњу потисну чињенице и докази у данас доступној архивској грађи. Многа документа Озне говоре о прогону, хапшењу, конфискацији имовине и ликвидацији грађана.

Други светски рат јасно је свима доказао да су људи заборавили хришћански пут и његове свете прописе, и изгубили своју душу, продавши је ђаволу, а своје срце испунили мржњом према ближњима јер су из овога срца избили Бога и постали духовни сиромаси. ...Срби нису навикли на уживања, него више на страдања, каква су наши преци у прошлости доживљавали. Осврнимо се на живот и рад, мучеништво оснивача хришћанске религије, Исуса Христа. Он се свега одрицао у животу, да би на тај начин пружио доказа људима, какав треба да буде живот на земљи, да би се добио вечни живот на небу. ...Издржите часно, децо моја! Бог је са нама! Ова је сила кратког века!

Патријарх српски Гаврило

Патријарх српски Гаврило, *Мемоари патријарха српског Гаврила*,
Београд 1990, 378–379.

*Крст свештеника Недељка Стреличића
(Архив ЦО Раковица)*

ЖИТИЈЕ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА
НЕДЕЉКА СТРЕЛИЧИЋА

Презв. Нев. Стреличића

Фотографија и потпис Свештеномученика Недељка Стреличића
(Архив ЦО Раковица)

Свештеник Недељко Стреличић, парох кнежевачки, рођен је у селу Пусто Шилово код Медвеђе, срез Лесковачки, 26. фебруара 1907. године у сеоској породици, од оца Милоша и мајке Загорке. Школовао се у Косовској Митровици, а Богословију Светих Кирила и Методија у Призрену завршио је 1929. године са одличним успехом. Оженио се исте године са Браниславом, рођеном Гвоздић (кћерком свештеника Стојана Гвоздића из Призрена).

Рукоположен је у чин ђакона и презвитера 1930. године и постављен за пароха у Приштини. Године 1931. уписао се на Богословски факултет у Београду и исте године постављен је на парохију у Лапљем Селу код Приштини. У јануару 1935, благословом Његове Светости Патријарха Варнаве, постављен је на парохију кнежевачку са седиштем у манастиру Светог Архангела Михаила у Раковици. Дипломирао је на Богословском факултету 1936. године.¹⁹ Становао је са својом породицом у изнајмљеном стану у улици Рељковићева број 2 у Кошутњаку код своје парохијанке Симке.²⁰

Са супругом Бранком, како су је звали, изродио је три кћери: Љубицу (1930), Надежду (1932) и Загорку (1935). Најстарија кћерка Љубица је умрла 1932. од упале плућа. Свештеник Недељко је био веома интелигентан, образован и даровит човек. Одличан ученик и још бољи студент. Као таквог Патријарх Варнава га је запазио, волео и поштовао. У дому Стреличића, Патријарх је често приватно боравио и волео да води дуге разговоре са оцем Недељком. Код њега је ценио то што је био срчан, а праведан и богобојажљив свештеник. Прави борац за истинску веру у којој се доказао у периоду наметања конкордата Краљевини Југославији. Патријарх Варнава, као

¹⁹ Архив ЦО Раковица, *Описни лист свештеника Недељка Стреличића*, написао Бранислава Стреличић.

²⁰ Приватна архива А. Аздејковића, *Сведочење Марије Јовановић из Кошутњака*, 30. марта 2019. године.

велики противник комунизма и конкордата, последњих година свога живота био је недовољно обавештен о дешавањима у граду. Његово кретање пратила је полиција. Он је то знао, зато је посећивао своје ближе пријатеље којима је веровао. Међу њима је био и свештеник Недељко Стреличић. Патријарх је волео и радо долазио код оца Недељка и Бранке на кафу у њихов породични дом у Кошутњаку. Ту се осећао слободно. Недељко би га обавештавао о дешавањима у граду и расположењу народа. Једном приликом у разговору, када га је попадија служила кафом и колачима, Патријарх је рекао: „Бранка, мене трују, сигуран сам у то, свакога дана се осећам све слабије, губим снагу.” Не задуго, Патријарх више није био у стању да излази, јако се разболео и упокојио под сумњивим околностима. Сви који су били њему блиски, веровали су да је отрован. И сâм је у то веровао.²¹

Отац Недељко Стреличић учинио је веома много у тадашњој Раковици, која је почела да се развија у једно велико индустријско насеље. Развио је такав полет да је круна тог пастирског рада управо Храм у ком се ми данас Богу молимо и духовно усавршавамо, као и зграда парохијског дома у коме је црквена канцеларија и свештенички стан у који се касније уселио отац Недељко. У том апостолском службовању у својој парохији, имао је велико разумевање и помоћ парохијана и Црквеног одбора. Храм и парохијски дом су успели да саграде од 1937. до 1939. године, уз благослов и материјалну помоћ блаженопочившег Патријарха Варнаве, ктиторке госпође Јелене Радојкић, својих парохијана и других богољубивих људи. Пројекат Храма је дело инжењера Михаила Радовановића, доцента и професора Универзитета у Београду и инжењера господина Војислава Зађине из Београда. На блажену успомену на почившег Патријарха Варнаву (+1937) који није доживео завршетак градње, одлучено је да Храм буде посвећен Светим апостолима Вартоломеју и Варнави.

²¹ Приватна архива А. Аздејковића, *Сведочење Бранислава Аџића из Београда*, 23. октобра 2018. године.

Освећење Храма 24./11. јуна 1939. године, на празник СветихапостолаВартоломејаиВарнаве,извршиојеПреосвећени Епископ Дионисије, викар Његове Светости Патријарха Гаврила. Отац Недељко је одликован правом ношења црвеног појаса, а орденом Светог Саве, ктиторка, председник и остали чланови Поверенства. То је био радостан дан за све побожне душе и подстрек Одбору за градњу, Поверенству и свештенику оцу Недељку Стреличићу охрабрење да истрају љубављу у овом веома тешком подухвату, а народу доказ да труд и жртве уродише плодом.²²

Лик свештеника Недељка Стреличића ушао је у историографију Српске Православне Цркве још 19. јула 1937. године као једног од учесника у „Крвавој литији”. Њега су жандарми вукли за одежде и тукли, као и друге београдске свештенике и народ, не дозвољавајући да литија прође кроз град. Литији је претходио молебан у Саборној цркви за оздрављење Његове Светости Патријарха Варнаве, великог борца против потписивања конкордата и противника комунистичке идеологије. О овоме догађају и учесницима сведочи фото-документ сачињен тог несрећног дана по Српску Цркву, свештенство и верни народ.

Свештеник Недељко се после литије, која је више личила на линч свештеника, вратио својој кући сав крвав, испребијан и поцепан. О том догађају сведочила је његова супруга Бранислава која га је дочекала на вратима дома.²³

Вредно помена је и то да се и данас оно мало старих мештана Кнежевца, Раковице и Кошутњака са поштовањем сећа оца Недељка и о њему само најлепше говори. Био је лепог изгледа, висока раста, пријатан са људима, уредан и веома

²² Архив ЦО Раковица, *Летопис Храма Светих апостола Вартоломеја и Варнаве у Раковици*, 96.

²³ Приватна архива А. Аздејковића, *Сведочење Бранислава Ацића из Београда*, 23. октобра 2018. године.

тактичан. О његовој племенитости и љубави казују сачувана писма, која сведоче о међусобној братској љубави и уважавању свештеника и њихових породица. Одличан проповедник и појац. Узоран свештенослужитељ Цркве Христове. Његов рад на организовању живота парохије, пастирство и прегалаштво добили су видно признање када су га надлежне црквене власти 1941. године у јануару изабрале за пароха Храма Светог Саве у Бечу, јер је он могао и умео да организује парохијски живот.²⁴ Због ратних дешавања и немогућности да отпутује у Аустрију, свештеник Недељко Стреличић, новоизабрани парох Храма Светог Саве у Бечу, упућује се да остане на кнежевачкој парохији са припадностима до даљњег.²⁵

Рат и немачку окупацију је провео у Раковици на кнежевачкој парохији²⁶ све до ослобођења Београда. Све време рата бавио се милосрдним радом, организовао је прикупљање хране и друге материјалне помоћи сиромашним грађанима, удовицама и ратној сирочади. Прикупљао је намирнице за рањенике у болницама, као и ратним заробљеницима, којима је паковао и слао пакете у логоре. Ратне 1944. године је са Црквеним одбором одлучио да се на дан храмовне славе (24./11. јун) изостави послужење гостима и да се новац који је

²⁴ Архив ЦО Раковица, *Летопис Храма Светих апостола Вартоломеја и Варнаве у Раковици*, 97.

²⁵ Приватна архива Г. Недељковић, *Црквени суд Православне Архиепископије београдско-карловачке Бр. 6218 од 4. IV 1941. године*.

²⁶ Прим. аутора: У време службовања свештеника Недељка Стреличића, парохија је носила назив кнежевачка парохија при Храму Светих апостола Вартоломеја и Варнаве у Раковици. Тако се у неколицини архивских докумената, па и међу овим редовима, често због назива места Храма, мешају називи **кнежевачка** и **раковичка**, притом се мисли на исту парохију. Тако и за насеље Раковицу појављује се често у актима Црквене општине, и назив **Раковица Перон**. Одлуком Патријарха Германа, АЕМ број 790/65 од 18. новембра 1965. године извршена је арондација ресничке и кнежевачке парохије, тада је промењен назив парохије у **раковичку**. Због бољег разумевања и данас званичног назива парохије, у тексту се користи назив раковичка.

предвиђен за то поклони дечјем избегличком дому у манастиру Раковица, као и да се једном броју парохијана подели одређени новчани износ. Овог милосрдног дела се и после 67 година сећају староседеоци Раковице који су тада били деца. Са много лепих и топлих речи осећају захвалност за указану помоћ током ратних година коју им је пружио отац Недељко.²⁷ Он је помагао другима, а ни сâм није имао довољно прихода па прехрани своју породицу. У децембру 1943. године упућује Црквеном суду апел за исплату заосталих прихода наводећи да нема од чега да живи.²⁸

Марта 1945. године у вечерњим сатима отац Недељко је одведен из свога стана, који се налазио поред Храма у парохијској кући, улица Мишка Крањца број 4 у Раковици. Одвеле су га државне власти, како му је речено, на информативни разговор и никада се није вратио. Попадија Бранислава је свога супруга тражила свакодневно, по свим затворима Озне, па и преко XII кварта и поручника Јанка Димића, који је био задужен за овај део града. Добила је информацију којом је обавестила Црквену управу да отац Недељко више није жив. Само толико о његовом нестанку и смрти, кратко и јасно „стрељан”.²⁹ Можемо претпоставити какве је све тортуре морао проћи читајући сведочанства како су прошли његови парохијани или други свештеници СПЦ. Из затвора Озне голи, само у доњем вешу, везани жицом, одвођени су камионима до стратишта и стрељани. Све то страдање он је однео са собом у гроб који ни данас није познат. Иза убијеног раковичког свештеника Недељка Стреличића остала је удовица попадија Бранислава са малолетним кћерима Надеждом од 13 и Загорком од 10 година.

²⁷ Приватна архива А. Аздејковића, *Сведочење др Вере Лавице, лекара из Раковице*, 19. децембра 2012. године.

²⁸ Приватна архива Г. Недељковића, *Српска Православна парохија при Храму Светих апостола Вартоломеја и Варнаве Бр. 101 од 16. XII 1943. године*.

²⁹ Архив ЦО Раковица, *Летопис Храма у Раковици*, 97–98.

Породица и рођаци страдалог оца Недељка, његови родитељи и сестре нашли су се у великој жалости. Неизмерно су га сви волели, јер је био пажљив и добар муж, отац, син и брат. Поред својих пет сестара он је једино мушко дете својим родитељима. Његове сестре Станица (1901), Марица (1903), Спасенија (1905), Милева (1910) и Милостива (1915) целог живота су покушавале да сазнају где је одведен, стрељан и покопан њихов једини брат, али безуспешно. Туга је бивала све већа, јер му ни гроб никад нису нашле. Отац Недељко се једном приликом одмах по ослобођењу, када је био у посети својим сестрама, пожалио да га нове државне власти прогоне. Тако да су оне знале да је окарактерисан као противник комунистичке власти, али нико није ни сумњао да ће тај прогон да се заврши убиством.³⁰

Вредно је помена и то да је презиме оца Недељка било Стрелица, са тим презименом је и завршио Богословију у Призрену. Пред рукоположење у свештенички чин променио је презиме у Стреличић. То су многи радили чија презимена нису на „ић”. Стрелице воде порекло из Јабланице, а старином од Никшића.³¹ Преци су храброг јунака Луке Томовића, званог Малиша. Он својом брзом стрелицом уби Турчина који му је хтео жену Луцију обешчастити. Чуло се на далеко за Малишину брзу стрелицу и од тада га тако прозваше. А он промени своје презиме у Стрелица. По храбрости се и његов син Јаков Стрелица одликовао. У једној бици са Турцима он рани Дедагу, сина Смаил-аге Ченгића. Његово јунаштво описао је велики песник Владика Петар II Петровић Његош. Малишини потомци се тако презиваше све до праунука Недељка. Родитељи оца Недељка, Милош и Загорка, презивали су се Стрелица. Загорка је умрла пре рата, а Милош је умро 1945. године по завршетку

³⁰ Приватна архива А. Аздејковића, *Сведочење Бранислава Живића из Београда*, 17. октобра 2014. године.

³¹ Приватна архива А. Аздејковића, *Сведочење Бранислава Живића из Београда*, 17. октобра 2014. године.

рата и повратку из избеглиштва, као стар, намучен и тешко ожалошћен за сином кога су комунисти одвели без трага. У току Другог светског рата многе архиве су изгореле. Приликом поновног уписа у књиге, администрација је свим Недељковим сестрама променила презиме у Стреличић. Оне су своје старо презиме Стрелица вратиле тек 1968. године.³² Стрелице су се у село Дрваре (Косово и Метохија) доселили 1914. године. Породична слава је Свети Јован Крститељ. Недељкови родитељи Милош и Загорка сахрањени су на гробљу у селу Дрваре.³³

Дан када је ухапшен отац Недељко нигде није записан осим да је то био март, али се на основу неких црквених акта може рећи да је то било средином марта 1945. године. По сведочењу парохијана, свештеник Недељко Стреличић је оптужен да је љотићевац. Стрељан је без суђења код данашњег ресторана „Рубин” у Кошутњаку. Једина његова кривица је била та да је љотићевац, а и то је недоказана оптужба.³⁴

Увидом у Спискове ЈНП ЗБОР, види се да отац Недељко Стреличић није био члан ЗБОР-а, који је предводио Димитрије Љотић. Њега, као и друге мештане Раковице, под извесном сумњом, приказивала је Озни једна Раковчанка, Аница Вученовић, која је била члан АФЖ-еа. Један од учесника послератних чистки, официр Озне Милан Трешњић, у једном од интервјуа је изјавио: „Дакле довољно је само да неки грађанин упери прстом или дође и каже; тај и тај је љотићевац, њему се веровало.” На основу овакве изјаве, оптужено лице је без права на одбрану, одмах осуђено на смрт стрељањем, као што је учињено и са часним и недужним свештеником Недељком.

³² Приватна архива А. Аздејковића, *Сведочење Петране Стрелице, судије у пензији из Београда*, 6. новембра 2018. године.

³³ Приватна архива А. Аздејковића, *Сведочење Надице Љубарски, професорке са Новог Београда*, 5. октобра 2018. године.

³⁴ Приватна архива А. Аздејковића, *Сведочење Верославе Даниловић, професорке из Кошутњака*, 6. маја 1996. године.

Сведок тога времена наводи да су јој родитељи причали да се и Аничин супруг Лука Вученовић, пословођа Индустије мотора у Раковици, такође бавио истом делатношћу као и она, шпијунирањем и дојавом народној милицији. Обоје су били комунисти од пре почетка рата. Због њихове делатности многи становници Раковице, па чак и њихови предратни дугогодишњи пријатељи комунисти, избегавали су њихово присуство.³⁵

Кћерка оца Недељка, Загорка, на Канаревом брду срела је Аницу једном приликом после више година. Загорка ју је том приликом напала вичући на њу зашто је она пријавила Озни њеног оца, оптужујући је да је она лично крива за његово убиство. Аничина кћерка Олгица је тада рекла својој мајци: „Мама, па да ли сте стварно били толико лоши људи да овако о вама други говоре?” Раковчани и данас за њих кажу да су многима толико зла нанели да се не могу избројати. Сведок тога времена даље наводи: „Оца Недељка смо сви волели, био је млад а остављао је утисак искусног духовника. Волели смо да слушамо када говори и пева, његов прелепи глас се није могао заборавити. Он је крстио нашу децу, светио нам водицу, резао славске колаче. Велику смо тугу и недостатак осећали после његовог убиства. Тачно је да је говорио против комуниста, то није била никаква тајна, он је народ учио вери у Бога а да се безбожника треба клонити. Јер ко нема Бога у себи, тај нема ни живот ни срећу. Тешко је било то време, свуда је владао страх а нисмо тако замишљали ослобођење наше земље од окупатора. Ми који смо имали Бога у себи смо ћутали и трпели увреде нових ,напредних’ грађана. Бога су псовали на сваком кораку, а пратили оне који иду у Цркву. Увек је био у близини неко ко је ,бринуо’ о нама. За славу у Храму би било по неколико колача. Народ се бојао па није ни долазио. Тешко је било, не поновило се.”³⁶

³⁵ Приватна архива А. Аздејковића, *Сведочење Софије Јолић, професорке из Раковице*, 31. јануара 2014. године.

³⁶ Приватна архива А. Аздејковића, *Сведочење Десанке Величковић са Миљаковца*, 8. септембра 2014. године.

О страдању свештеника Недељка од марта 1945. па надаље није се говорило, нити писало, он је обележен као сарадник окупатора и непријатељ свога народа као и сви други који су хапшени, мучени и ликвидирани у „дивљем чишћењу.”

Свештеник Недељко је био велики покретач и организатор своје парохије, прави пастир стада Христовог. Ово се може закључити и на основу Црквене архиве. После његовог страдања све је некако стало и замрло. Седнице Црквено-општинског одбора су једва организоване, а последњи прилог који је дат Храму је под датумом 11. март 1945. године. Да ли је овај дан, или неки наредни, био судбоносан када је одведен у неповрат отац Недељко остаје тајна, али је сигурно да је све изгледало као да више нико од страха није долазио у цркву. Прозори на канцеларији били су полупани а канцеларија прљава, описује у једном извештају Патријарху Гаврилу председник Црквене општине Раковица, професор Светозар Павић. Парохија је предата на опслуживање игуману манастира Раковица Макарију Ђорђевићу. Свештеници су се често мењали на кнежевачкој парохији, и све је било некако другачије.³⁷ Изгледало је као да су сви бежали од раковичког Храма и његове парохије. И опет се, по ко зна који пут у историји, догодило по речима Светога Писма: „Ударићу пастира и овце стада разбећи ће се.” (Зах. 13.7)

³⁷ Архив ЦО Раковица, *Извештај председника привременог поверенства Светозара Павића Епархијском одбору у Београду*, 21. маја 1946. године.

*Свештеник Недељко, слева, у Улици Краља Милана, 1940. године
(Приватна архива Бранислава Аџића)*

ПРОГОН И СТРАДАЊЕ

*Зграда ОШ „Ђура Јакшић” у Кошутњаку, место мучења
свештеника Недељка Стреличића
(Приватна архива Сретена Јовановића)*

Грађани Раковице, Кнежевца и Кошутњака су свако дневно посећивали седиште Озне XII кварта у Маглајској улици на Дедињу. Иследници би их уз велику галаму и вређање слали на Обилићев венац где је била главна зграда Озне (данас зграда Танјуга). Врло непријатан је био иследник поручник Јанко Димић. Дочекивао је и испраћао породице са псовкама и претњама да их је све требало побити. За њега је интересно што је у рату добио надимак Поп, јер је пре рата студирао Богословски факултет. Са великим страхом и тугом за несталима, у згради на Обилићевом венцу народ се гурао до шалтера како би добио неку информацију о својима. Један дан дођете, дате податке о ономе кога тражите, а сутрадан дођете да вам саопште где је и шта се са њим догодило. Информације су биле врло јасне: стрељан, непознато, одведен на принудни рад. После пар дана би долазила патрола Озне и одводила децу „народних непријатеља” да чисте по касарнама, као што је био случај са кћеркама Владислава Дидића, кума свештеника Недељка. Изненада би дошла и комисија из Месног народног одбора Раковица и пописивала покретну и непокретну имовину несрећних грађана.³⁸

Породица Недељка Стреличића је обележена, као и све друге породице у којима је неко стрељан као народни непријатељ. Од државних организација нико није хтео да им пружи било какву помоћ, нити да их запосли. Нису имали права ни на бонове за исхрану као друге породице. Преживели су захваљујући пријатељима и комшијама, парохијанима којима је отац Недељко помагао када им је било потребно. Попадија Бранислава је на све могуће начине покушавала преко рођака и пријатеља да Недељко буде пуштен. Са више страна се интервенисало, па је тако вест дошла до врха. Браниславу Стреличић је лично примио Слободан Пенезић Крцун који

³⁸ Приватна архива А. Аздејковића, *Сведочење Надежде Дидић Лонткијевић из Београда*, 27. маја 2014. године.

јој је рекао: „Примио сам Вас само зато што је интервенисано од високих партијских другова. Вашег мужа је штета убити јер је веома паметан човек, али је још већа штета оставити га живог, јер је нама велика сметња.” Тиме се разговор завршио. Она је касније, када је сазнала да је Недељко стрељан, отишла да тражи његову пресуду. Судија или већ ко је био ту, рекао јој је да сачека, а онда је службенику почео да диктира, овај је откуцао пресуду која јој је била одмах уручена. Све је изгледало као намештено и противзаконито. Бранислави Стреличић нове власти су одузеле грађанска права, која су јој после неколико година враћена. Како Недељко и она нису имали имовину у своме власништву, тако се није могло ништа ни конфисковати.

Прогон се настављао из године у годину. Када је најстарија кћерка Надежда хтела да упише Медицински факултет у Београду, јасно јој је дато до знања да не може јер је дете народног непријатеља.

Репресије се бојала већина свештеника са којима су се дружили Стреличићи. Нису смели да их посећују и да им помажу. Било је тешко наћи свештеника да дође да освешта водицу за славу. Један прота је у поверењу рекао: „Брано, није то више оно време у ком смо живели, прате нас са ким се виђамо и прете нам. Упозорен сам да не долазим више, јер ти шириш пропаганду и трачеве против народне власти.”³⁹

Сведок послератних година наводи да је свештеник Недељко најпре ухапшен у октобру 1944. године заједно са групом из Кошутњака. Вероватно је и он био на оном списку који је предат Крцуну када је преноћио у кући Тошића, али је по ислеђивању пуштен. Када је други пут ухапшен у марту 1945. браћа Зоран и Драган Марковић су јавно причали у кафани у Кошутњаку да су га у подруму Основне школе „Ђура Јакшић” у Кошутњаку тукли. Зоран се хвалио како је попу Недељку чупао

³⁹ Приватна архива А. Аздејковића, Сведочење Бранислава Аџића из Београда, 23. октобра 2018. године.

браду. Тек онда је одведен у XII кварт и предат иследнику. Зоран је више пута говорио да је он био у стрељачком воду када су стрељани неки из Кошутњака. Све време рата браћа су живела у Кошутњаку, никада нису одговарали за своја нељудска дела. У партизане су отишли чим су чули да су Руси дошли до Авале. А онда су постали велики комунисти. Зашто су то радили, то нико није могао да схвати, јер је Недељко био добар човек и сви су га волели и поштовали.⁴⁰

О овом догађају више грађана је сведочио. Породица оца Недељка је такође знала за ово али није смела да покрене никакав судски поступак против њих.

Пролеће 1945. године остало је незаборавно и трагично за девојку Јелицу Кокић, млађу кћерку Немање Кокића из Раковице. Немања је био велики пријатељ свештеника Недељка Стреличића. Ухапшен је у исто време када и отац Недељко, под оптужбом за сарадњу са четницима. По њиховом хапшењу, Јелица је свога оца тражила у главној згради Озне на Обилићевом венцу. Улазећи у зграду са улице кроз отворени прозор видела је оца Недељка, наводећи: „Добро се сећам, њега сам видела. На себи је имао мантију, био је окренут некоме од службеника Озне. Нисам се задржавала само сам прошла а и тај прозор је био на спрату. У тој згради је било више ухапшених раковчана. Затвор је био на тавану зграде. Људе су разводили по канцеларијама иследника и враћали на таван. То је било неколико дана пред његово стрељање. За мога оца су рекли да је пребачен у затвор Озне у Далматинској улици. Жао ми је оца Недељка, волели смо га, био је добар човек. Наше породице су се посећивале, одлазили смо једни код других и на славу. Моја сестра и ја смо се дружиле са његовим кћеркама Загом и Надом, ишле смо у исту школу.”⁴¹

⁴⁰ Приватна архива А. Аздејковића, *Сведочење Софије Јолић са Канаревог брда*, 31. јануара 2014, и *Слободана Ђорђевића из Кошутњака*, 7. новембра 2016. године.

⁴¹ Приватна архива А. Аздејковића, *Сведочење Јелице Кокић-Кежманец из Раковице*, 14. септембра 2018. године.

Током 2017. године у Војном архиву, пронађен је досије са суђења оца Недељка Стреличића, где стоји да му је суђено пред Вишим војним судом Југословенске армије 21. маја 1945. године. Од укупно 18 докумената, поред пресуде и записника о усменом претресу, налазе се и изјаве 9 сведока против раковичког свештеника Недељка. Из ових докумената се може видети шта се дешавало тог несрећног времена. Човеку се олако, без милости и правих доказа судило. Клетве, мржња и лаж су биле основни разлог за ликвидацију.

Неки од оних који су оптужили свештеника Недељка да је народни непријатељ били су у партизанским редовима. Остали су се доказивали да су лојални новој власти, не би ли заузврат нешто добили. Њима је многоглагољиви раковички парох Недељко сметао у ширењу пропаганде и преобраћењу народа у веру безбожништава, он је међу првима био на мети, али га ипак нису убили у првом таласу „чишћења” већ су га чекали да мало више „погреши”. Међу судским списима налазе се записници саслушања девет сведока против окривљеног раковичког свештеника: Момчило Бенић, секретар Народноослободилачког одбора XII кварта, Михајло Ивановић, после ослобођења секретар НОО а касније чиновник XII кварта, Никита Митровић, Лука Вученовић, радник Индустрије мотора, Аница Вученовић, домаћица, Никола Митић, монтер Државне штампарије, Андрија Чупковић, Драгољуб Алексић, радник Индустрије мотора, Даринка Пиловић, шофер у пошти. У својим изјавама једни наводе да је поп Стреличић био секретар ЗБОР-а и да је врбовао људе за Љотићев добровољачки корпус, други да се виђао са четничким командатима и да је са њима организовао мобилизацију за четнички покрет, да је у своју кућу примао припаднике специјалне полиције и да је са њима био у друштву. Следећи опет наводе да је под окупацијом био љотићевац и да је био у тесној вези са Немцима и Гестапоом, да је говорио да је политика Недића и Љотића тачна, да је узимао новац од народа како би ослободио ухапшене грађане које су држали Немци, да је узимао учешћа у свакој четничкој

акцији у Раковици и ближој околини, да су га Немци поставили да брине о исхрани утамниченог Патријарха Гаврила Дожића и да му је Патријарх претио батинама зато што му је овај крао његова следовања хране...

Сведоци тадашњег времена из Раковице и Кошутњака наводе да су то најобичније клевете, да је свештеник Недељко био примеран човек, патриота, Србин, и да се он засигурно комунистима замерио још за време рата. А можда још из времена борбе против конкордата. Оштро је говорио против поретка који је био супротан начелима Православља, Српства и Светосавља. Поред многоизречених клевета сигурно се може узети као истинито ово што неколицина сведока наводе: „Окривљеног Недељка Стреличића из виђења познајем од његовог доласка за свештеника у Раковицу. О његовом ранијем политичком раду нисам био упућен, али први пут сам га боље упознао 1942. године када сам са женом био у Цркви на Велики Четвртак. Стреличић је после завршене службе одржао проповед у којој је рекао да нам прети опасност од партизана и комуниста и да је позивао народ у борбу против НОВ и ПОЈ-а, против Тита, против Црвене немани од које прети опасност да уништи сво културно човечанство.”⁴² „Треба збити редове у борби против њих за спас културе, нације, вере и свега оног што је вековима стварано. По ослобођењу на гробу једног нашег палог борца рекао је: ‚Видите како омладина страда, а да је старије слушала до ове борбе не би дошло’. То је хтео рећи да наша омладина не треба да ступа у Југословенску армију, а са друге стране мислио је на ДМ. Окривљени се у свакој прилици трудио да омаловажи народну власт, нападао је извесне чланове ЈНОФ-а (Југословенски народноослободилачки фронт) и избор, у мом присуству са потцењивањем и иронијом је говорио: ‚Ала ми је то народна власт’.”⁴³ Интересантно је што на документу

⁴² ВА, Војни суд Београд 1945, судски депо, *Записник саслушања Луке Вученовића*, 11. маја 1945. године.

⁴³ ВА, Војни суд Београд 1945, судски депо, *Записник саслушања Драгољуба Алексића*, 11. маја 1945. године.

саслушања испод потписа у десном углу стоји руком написано „Опрост” и два пута подвучено, подебљано.

До данас остаје тајна шта значи ова реч, али је сасвим извесно да је лажном сведоку опроштена нека његова кривица зато што је сведочио против раковичког свештеника.

Како су сведоци познати као припадници комунистичке власти у току рата и првих месеци по ослобођењу пратиле рад и кретање оца Недељка, тако је Михајло Ивановић, по ослобођењу секретар НОО XII кварта а касније чиновник, исти онај који је потписао Записник о попису имовине манастира Раковица, изјавио: „На први дан Божића 1945. године одржао је поп проповед у којој је између осталог рекао: „Бацили су нам рукавицу укинувши предавање веронауке у школама, али Српска Православна Црква прихвата борбу и водиће је као што је водила кроз петсто годишњу борбу против Турака и за време конкордата и верујем да ће успети у томе’.”⁴⁴

У погледу рада, кретања и веза свештеника Недељка Стреличића, Никола Митић на саслушању изјављује: „За Стреличића знам да је показивао у кафани код Ливца акт упућен од Патријаршије у коме је стајало: „Да се боримо за Цркву и веронауку која нам је неопходна за васпитање омладине, јер су нам комунисти спречили предавање веронауке’.”⁴⁵

Секретар Народноослободилачког одбора XII кварта Момчило Бенић у своме сведочењу против свештеника Недељка, иследнику Озне Вуку Вељићу изјављује: „Окривљеног Недељка Стреличића познајем од пре рата тј. од онда када је дошао у Раковицу. Познато ми је да је исти истакнути члан Љотићевог ЗБОР-а, да је био посланички кандидат негде у Србији само не знам где. Под окупацијом био је у тесној вези са немачком

⁴⁴ ВА, Војни суд Београд 1945, судски депо, *Записник саслушања Михајла Ивановића*, 11. маја 1945. године.

⁴⁵ ВА, Војни суд Београд 1945, судски депо, *Записник саслушања Николе Митића*, 11. маја 1945. године.

Фелдкомандом а од како су дошле и основане четничке организације и Равногорски одбори исти је узимао видног учешћа. Окривљени је пуно пута држао проповеди у Цркви, јавно позивајући народ да треба да се бори против партизана и црвене немани и да спасавају Српство и Светосавску веру. Ја сам неколико пута био присутан таквим проповедима.⁴⁶

У пресуди Глигорија Андрејевића из Раковице, стоји: Крив је, што је сарађивао са попом Недељком Стреличићем који је водио пропаганду против Црвене армије.⁴⁷

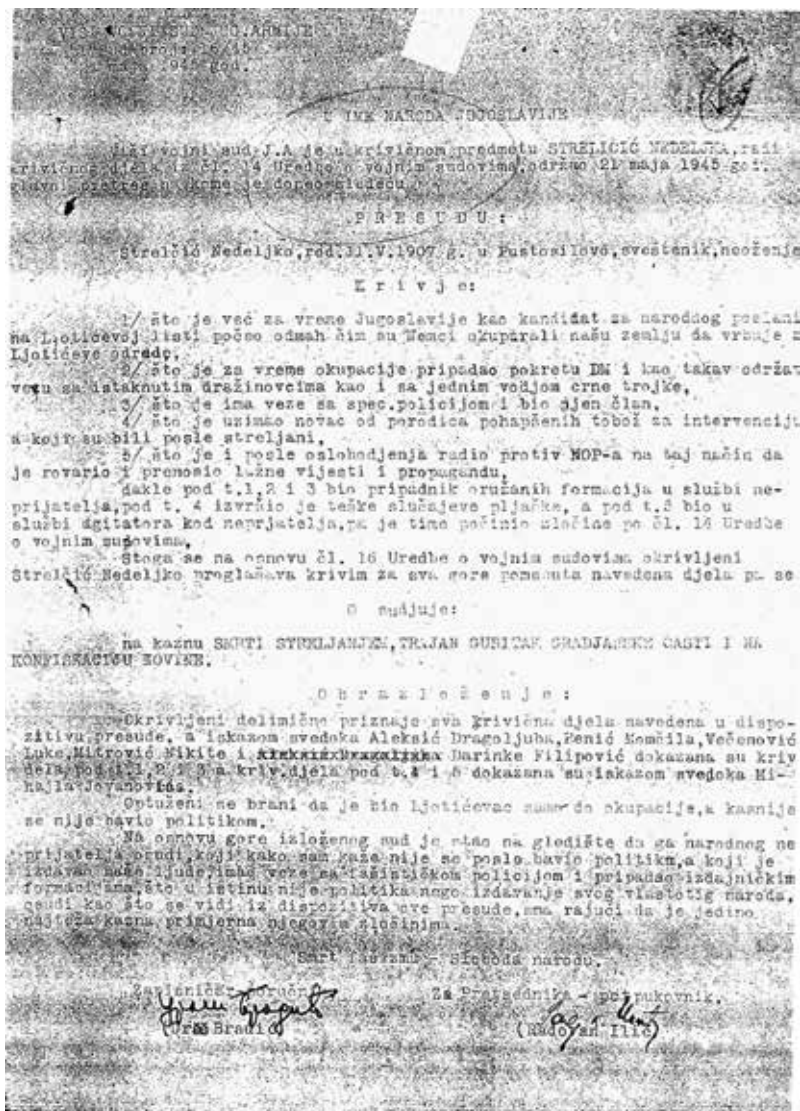
Иследник Озне за Београд Вук Вељић по предмету кривице Стреличић Недељка, после узимања изјава девет сведока против окривљеног Стреличић Недељака 11. маја 1945. године подноси Записнике Вишем војном суду Југословенске армије.

Из Записника о усменом претресу у кривичном предмету против Стреличић Недељка види се да је оптужен ради кривичних дела из члана 13 и 14 Уредбе о војним судовима. Саслушање је одржано 21. маја 1945. а у Записнику стоји: Оптужени је крив за дела наведена у оптужби чл. 13 – 14 Уредбе па се ради тога по чл. 16 исте Уредбе оглашује за непријатеља народа – ратног злочинца и пресуђује на казну СМРТИ – СТРЕЉАЊЕМ, трајан губитак грађанске части и на конфискацију имовине.⁴⁸

⁴⁶ ВА, Војни суд Београд 1945, судски депо, *Записник саслушања Момчила Бенића*, 11. маја 1945. године.

⁴⁷ Приватна архива Д. Андрејевића, *Пресуда Глигорија Андрејевића, Виши војни суд Југословенске армије I Суд бр.47/45. Београд од 22. маја 1945. године.*

⁴⁸ ВА, Војни суд Београд 1945, судски депо, *Виши војни суд Југословенске армије, Записник о усменом претресу, I Суд бр. 16/45. Београд од 21. маја 1945. године.*

Пресуда Вишег војног суда Југословенске армије
свештенику Недељку Стреличићу
(Војни архив)

ВИШИ ВОЈНИ СУД ЈУГ.АРМИЈЕ

I Суд број: 16/45

21. маја 1945. год.

У ИМЕ НАРОДА ЈУГОСЛАВИЈЕ,

Виши Војни суд Ј. А. је у кривичном предмету Стреличић Недељка, ради кривичног дјела из чл. 14 Уредбе о војним судовима, одржао 21. маја 1945. год. главни претрес на коме је донео следећу

ПРЕСУДУ:

Стреличић Недељко, рођ. 11. V 1907. године у Пустошилово, свештеник, нежењен

К р и в ј е:

1) што је већ за време Југославије као кандидат за народног посланика на Љотићевој листи почео одмах чим су Немци окупирали нашу земљу да врбује за Љотићеве одреде.

2) што је за време окупације припадао покрету ДМ и као такав одржавао везу са истакнутим дражиновцима као и са једним вођом црне тројке,

3) што је имао везу са специјалном полицијом и био њен члан,

4) што је узимао новац од породица похапшених тобож за интервенцију а који су били после стрељани,

5) што је и после ослобођења радио против НОП-а на тај начин да је роварио и преносио лажне вјести и пропаганду, дакле под т.1, 2 и 3 био припадник оружаних формација у служби непријатеља, под т. 4 извршио је тешке случајеве пљачке, а под т.5 био у служби агитатора код непријатеља, па је тиме починио злочине по чл. 14 Уредбе о војним судовима,

Стога се на основу чл. 16 Уредбе о војним судовима окривљени Стреличић Недељко проглашава кривим за сва

горе поменута наведена дјела па се

Осуђује:

На казну СМРТИ СТРЕЉАЊЕМ, ТРАЈАН ГУБИТАК
ГРАЂАНСКЕ ЧАСТИ И НА КОНФИСКАЦИЈУ ИМОВИНЕ.

Образложење:

Окривљени делимично признаје сва кривична дјела наведена у диспозитиву пресуде, а исказом сведока Алексић Драгољуба, Бенић Момчила, Вученовић Луке, Митровић Никите, Даринке Филиповић, доказана су кривична дела под т.1, 2 и 3 а крив. дјела под т. 4 и 5 доказана су исказом сведока Михајла Јовановића.

Оптужени се брани да је био Љотићевац само до окупације, а касније се није бавио политиком.

На основу горе изложеног суд је стао на гледиште да га народног непријатеља осуди, који како сам каже није се после бавио политиком, а који је издавао наше људе, имао везе са фашистичком полицијом и припадао издајничким формацијама, што у истину није политика него издавање свог властитог народа, осуди као што се види из диспозитива ове пресуде, сматрајући да је једино најтежа казна примјерна његовим злочинима.

Смрт фашизму – Слобода народу.

Записничар – поручник

За председника – потпуковник

(Урош Брадић)

(Радован Илић)⁴⁹

⁴⁹ ВА, Војни суд Београд 1945, судски депо, Виши војни суд Југословенске армије, ПРЕСУДА, I Суд бр.16/45 од 21. маја 1945. године.

На основу ове пресуде види се да је оптуженом ускраћено правично суђење. У уводу пресуде не стоји податак да је лице против кога је вођен кривични поступак имао браниоца, било изабраног, било по службеној дужности, нити то проистиче из јединог записника о усменом претресу од 21.05.1945, када је донета пресуда. Из записника се види да је оптужени подучен о начину одбране тиме да му истинити исказ може олакшати положај у суђењу. Тако је лицу против кога се води кривични поступак грубо повређено право на одбрану. Из пресуде од 21.05.1945. године, као и записника 21.05.1945. Вишег војног суда Југословенске армије, јасно се види да пресуда не садржи поуку о правном леку нити право жалбе, већ је изричито констатовано да је пресуда извршна и констатовано да се доставља Управи народних добара Србије и то два извода из пресуде због конфискације, при чему је констатација наведена 29.06.1945. године.⁵⁰

Свештеник Недељко Стреличић је одведен десетог марта 1945. године, а суђено му је пред Вишим војним судом Југословенске армије 21. маја 1945. године. На основу докумената у истражном затвору је провео нешто више од два месеца. Постоји сумња да је он раније страдао, а да је узимање изјава сведока и суђење касније исконструисано. У судским списима има много грешака у подацима о оптуженом. У Пресуди стоји да је неожењен, а свуда се наводи и погрешан датум рођења. Грешке се увиђају и код сведока, углавном су погрешно откуцана презимена на шта указују потписи сведока. Нема ниједног податка да је имао браниоца. У изводу Матичне књиге умрлих стоји датум смрти истога дана када му је и суђено – 21. мај 1945. године. Ни на једном документу, као ни Записнику са усменог саслушања, нема потписа Недељка Стреличића, или његовог браниоца, док код свих других сведока против њега има. Оставља се утисак да је све урађено на брзину и без велике бриге о тачности података.

⁵⁰ Архив ЦО Раковица, Виши суд у Београду, *Решење о рехабилитацији свештеника Недељка Стреличића*, Рех. 106/17 од 19. 01. 2018. године.

Супруга свештеника Недељка, Бранислава Гвоздић Стреличић, упокојила се 1977. године и сахрањена је на Централном гробљу у Београду на парцели 32. На њеном споменику постављена је фотографија и име оца Недељка, иако он ту није сахрањен. Њихова старија кћерка Надежда упокојила се 2001. године, а млађа Загорка 1995. године у Београду.⁵¹

⁵¹ Приватна архива А. Аздејковића, *Сведочење Бранислава Аџића из Београда*, 23. октобра 2018. године.

*Епитрахиль, служебник и крст свештеника Недељка Стреличића
(Архив ЦО Раковица)*

*Суђење свештенику Драгосаву Обућини у Краљеву 1945. године
(Facebook: U ime naroda represija u Srbiji 44-53)*

РЕХАБИЛИТАЦИЈА — ПУТ КА КАНОНИЗАЦИЈИ

*Парастос страдалом свештенику Недељку Стреличићу 10. марта 2012. године. На фотографији протонамесник Радослав Савовић и ђакон Александар Аздејковић
(Приватна архива Александра Аздејковића)*

П уних 67 година се ћутало, само је неколико страница Летописа о оцу Недељку нешто више говорило, али и оне су написане 20 година после његове смрти. Да ли се баш толико дуго није смело говорити, или је он нашим немаром пао у заборав, остаје да се питамо. Али је сигурно да име свештеника Недељка Стреличића није помињано у јавности све до суботе 10. марта 2012. године, када је одслужен парастос и освећена икона Свештеномученика Недељка Раковичког. Икону је осликао ђакон Александар Аздејковић који је на парастосу и проповедао о страдалом оцу Недељку.

Његов гроб до данас није откопан. Његово тело лежи у једној од тајних гробница у шуми Кошутњака, одакле се протеже прелеп поглед на Раковицу, Канарево брдо, Миљаковац и Кошутњак (Железничку колонију), целу некадашњу његову парохију. Тако његове мученичке кости светле као неугасива свећа, која са врха кошутњачког брда светли, а његова племенита, бесмртна душа надгледа и стражари над Храмом и паством.

Никако се не смеју заборавити и његови страдали парохијани, угледни домаћини: високи чиновници, адвокати, трговци, студенти, један ученик и један лекар. Они су као и отац Недељко у вечерњим сатима од патроле Озне одвођени и притварани. Грађани Раковице су затварани у подруму фабрике „Индустрије мотора” у Раковици, а они из Кошутњака у затвору XI кварта на Дедињу. По досадашњим истраживањима пронађено је 39 грађана који су ликвидирани у Лисичјем потоку и каменолому у Кијеву.⁵² Међу страдалим Београђанима има и изванредан број православних свештеника. На основу архивске грађе, њихова имена су пописана. Многа сведочанства и докумената говоре да су ислеђивани, мучени и стрељани од припадника Озне. Један број њих је био у пријатељској вези са

⁵² А. Аздејковић, *Голгота раковичке парохије*, Београд 2014, 255–257.

оцем Недељком Стреличићем и исту судбину су доживели.

Две хиљаде тринаесте године, прегледом документације, Комисија за тајне гробнице убијених после 12. септембра 1944. пронашла је у Војном архиву Вишег војног суда Југословенске армије документ под називом: „Војни суд команде града Београда – Списак окривљеника осуђених на смрт.” На овом списку је пронађено име свештеника Недељка Стреличића.

Реконструкцијом матичних књига од 1950. до 1953. године, унета су многа имена у књиге умрлих, а накнадни уписи су вршени и 1981, 1982. и 1983. године.⁵³ Увидом у Матичне књиге умрлих за подручје Раковица, под текућим бројем 13 за годину 1952. пронађено је име Недељка Стреличића, где стоји да је датум смрти 21. мај 1945. године, а место и општина смрти Кнежевац-Чукарица, Раковица.

Дванаестог децембра 2013. године, Вишем суду у Београду, Рех. бр. 641/13, у име Црквене општине Раковица, секретар ЦО Раковица, ђакон Александар Аздејковић, предао је Захтев за рехабилитацију свештеника Недељка Стреличића.

На основу догађања тих ратних и послератних година вршене су велике ликвидације и хапшења свештеника Српске Православне Цркве. У многобројним сведочанствима изнети су ужасни призори мучења и убијања свештенства и монаштва, а у једном од њих помиње се кратко и име свештеника Недељка Стреличића, пароха у Раковици кога су без извођења пред „народни суд” и без милости убили у марту 1945. године.⁵⁴

Виши суд у Београду 28. јануара 2015. године на основу непостојања доказа о непријатељском деловању против државе и народа прихватио је захтев који је поднела Црквена општина Раковица и донео решење о рехабилитацији страдалог

⁵³ Приватна архива А. Аздејковића, *Информација адвоката Славице Ћосић из Београда*, 19. јула 2014. године.

⁵⁴ С. Б. Јовић, *Утамничена Црква*, 106.

свештеника Недељка Стреличића Рех. бр. 641/13.⁵⁵ Радост истраживача о страдалом оцу Недељку, као и свих који су упознати са овом трагичном прошлошћу, није дуго потрајала. Више јавно тужилаштво у Београду средином марта 2015. године поднело је жалбу на ову пресуду и од Апелационог суда тражило је да се укине рехабилитација, јер у решењу стоји да је Недељко Стреличић „лишен живота без судске или административне одлуке” а у Војном архиву постоји документ са сигнатуром, Суд 1131/45. Апелациони суд је донео одлуку да се предмет врати првостепеном суду на поновно суђење.⁵⁶ Тако се наставила борба за рехабилитацију свештеника Недељка. У свој тој недаћи постоји и нешто добро. Кроз пронађену архивску грађу, која се до 2010. године водила као строго поверљива државна тајна, дошло се до вредних података о свештенику Недељку.

Како би истина изашла на видело, много пута на необјашњив начин, као неко чудо, вишедеценијске недоумице би се саме од себе разрешиле. Или је то небески благослов Свештенумученика наводио истраживача. Тако је било 16. маја 2015. године у Панчеву, на изложби која је била посвећена жртвама комунистичке репресије под називом „У име народа”, где је аутор ових редова поред многобројних фотокопираних докумената пронашао Списак окривљеника осуђених на смрт. На документу стоји штампбиљ: Војни суд Команде града Београда, Суд Бр. 1131/45, 25. V 1945. На списку свештеник Недељко је једанаести по реду коме је изречена казна: губитак грађанске части, смрт и конфискација.

Свакодневним прегледима Озних докумената и спискова хапшених и стрељаних проналазе се веома важни детаљи о страдалим грађанима. У септембру 2015. године

⁵⁵ Архив ЦО Раковица, Република Србија Виши суд у Београду, Решење о рехабилитацији Недељка Стреличића, Рех. бр. 641/2013, од 28. јануара 2015. године.

⁵⁶ Архив ЦО Раковица, Више јавно тужилаштво, К-Рех. бр. 362/14 од 16. 03. 2015. године.

Комисија за тајне гробнице пронашла је у Регистру антинародних елемената име свештеника Недељка Стреличића. Фонд БИА, 10, списак, књига 1, Регистар антинародних елемената, слово С, редни број 160, сумњив, пуштен, веза 12/162/44. Из овога се закључује да је отац Недељко први пут ухапшен у децембру 1944. године, саслушан и пуштен, али означен као сумњив. О детаљима се може видети у документу који је веза, из 12 месеца, редни број 162, 1944. године. Овај документ још увек није пронађен и архивиран.⁵⁷ Ово потврђују и сведочанства сестрића оца Недељка који каже да се он пожалио својим родитељима и сестрама да га нове власти прогоне још првих дана после ослобођења.

Поводом поновног захтева Вишег суда у Београду, стручна служба Војног архива је прегледала архивску грађу и пронашла списе предмета Вишег војног суда Југословенске армије I Суд бр. 16/45. Укупно 18 страница је достављено Вишем суду у Београду.⁵⁸ Ово су веома важна документа која говоре о времену и догађањима у Раковици после ослобођења. О оптужбама против свештеника Недељка и људима који су га оптуживали, чији је задатак био да мотре на живот и рад свештеника и на његово расположење према НОБ-у. Увиђају се оптужбе и против других грађана са којима се виђао отац Недељко. Много тога изреченог представља спекулације, неистине и клевете како би се у народу укаљао неко ко ужива велики углед. Једноставно, он је представљао сметњу новој власти и морао је бити склоњен. Кроз све изјаве се види нетрпељивост према Цркви и свештенику, јер имена тзв. „сведока” су позната као истакнути припадници нове комунистичке власти које старији Раковчани и данас памте.

⁵⁷ Приватна архива А. Аздејковића, *Информација од Марије Илић, службеника Комисије за тајне гробнице стрељаних после 12. септембра 1944. године*, 18. новембра 2015. године.

⁵⁸ ВА, Војни суд Београд 1945, судски депо, *Фотокопија списка предмета Вишег војног суда Југословенске армије, I Суд бр.16/45.*

Виши суд у Београду је после три и по године, 16. маја 2017. године, усвојио Захтев за рехабилитацију раковичког пароха Недељка Стреличића, Рех. 254/15.

Када се мислило да је све завршено, на запрепашћење и суда и подносиоца захтева, Апелациони суд у Београду је 25. октобра 2017. године донео одлуку о укидању решења Вишег суда у Београду и предмет враћа на поновно суђење. Овог пута наводећи да се треба утврдити да ли подносилац захтева Црквена општина Раковица има својство правног лица и да ли је предлагач овлашћени подносилац захтева за рехабилитацију. Суду је достављен документ још на другом рочишту 2014. године да је Црквена општина Раковица правно лице које заступа старешина Храма протојереј-ставрофор Слободан Годић. Потврду је лично потписао Његова Светост Патријарх српски Иринеј. Нама остаје да размишљамо да ли је ово и даље идеолошки усмерено или се ради о немару. Заиста отац Недељко још увек страда и после оволико година. А ни нама који његов свети лик сведочимо није лако.

После 73 године од мученичког страдања раковичког свештеника истина је победила, а неправда је исправљена. Виши суд у Београду је после пет година, 19. јануара 2018. године, усвојио захтев Црквене општине Раковица за рехабилитацију бившег раковичког пароха Недељка Стреличића, Рех. 106/17. Суд је утврдио да му је повређено право на живот из идеолошких и политичких разлога и да је ништавна пресуда Вишег војног суда Југословенске армије I Суд. 16/45 од 21.05.1945. године и све њене правне последице. Општепознато је да су свештеници Српске Православне Цркве били прогањани од стране нове власти након ослобођења. Овај разлог постоји и због тога што је, како се наводи, свештеник Недељко Стреличић био припадник Националног покрета ЗБОР, при чему се у пресуди наводи да је био и припадник покрета Драже Михаиловића. На идеолошке и политичке разлоге указује и навод у изреци пресуде да је после

ослобођења радио против Народноослободилачког покрета.

Пресуда је по оцени Вишег суда у Београду донета супротно начелима правне државе и општеприхваћеним стандардима људских права и слобода због тога што је Војни суд формиран на основу Уредбе о војним судовима, а не на основу закона што је изричит захтев начела правне државе, а наведена Уредба о војним судовима у члану 28 садржи елементе које пресуда Војног суда треба да садржи, при чему изостаје одредба да је против одлука војних судова донетој према наведеној уредби дозвољен правни лек. Право на одбрану и правни лек припада лицу против кога се води кривични поступак у свим демократским друштвима, па на оцену овог суда да је свештенику Недељку Стреличићу грубо повређено наведено право, не утиче то што је чланом 29 Уредбе о војним судовима прописана обавеза да се у ситуацији изрицања смртне казне одлука доставља Вишем војном суду, који је, могуће је преиспитивао ове одлуке, али наведено не утиче на право лица против кога се води поступак да у жалби даје своје разлоге због чега сматра да пресуда није донета по закону.

Имајући у виду наведено, као и то да је Уредба о војним судовима донета 24.05.1944. године у Дрвару од стране Врховног штаба Народноослободилачке војске и партизанских одреда, те како лице чија се рехабилитација предлаже није осуђен од стране суда који би био установљен законом који доноси највише законодавно тело за дела која би законом била прописана као кривична дела у време изношења радњи која се стављају на терет окривљеном, као и због тога што је као што је напред наведеном лицу чија се рехабилитација предлаже грубо повређено право на одбрану и право на двостепеност у одлучивању, односно неизјављивање правног лека против пресуде којом је осуђен на казну смрти. Пресуда је очигледно донета супротно општеприхваћеним стандардима људских права и слобода у демократским друштвима, па је усвојен захтев за рехабилитацију и применом одредба Закона о

рехабилитацији утврђено да је ништавна пресуда као и правне последице које има.

Закон о рехабилитацији је у члану 2 одредио круг лица која се не могу рехабилитовати. Наведеном пресудом свештеник није проглашен за ратног злочинца нити је то учињено одлуком Државне комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача (суд је у току поступка прибавио извештаје надлежних архива, из којих се види да именованог нема у поменутих одлукама) па суд закључује да свештеник није припадник окупационих снага и квинслишких формација, нити је извршио, односно учествовао у извршењу ратних злочина у смислу члана 2 ставови 1 и 2 Закона о рехабилитацији. Тако да не постоји разлог да се лице не може рехабилитовати.⁵⁹

На одлуку Вишег суда, Више јавно тужилаштво је поднело жалбу. Апелациони суд у Београду, Рех. ж 99/2018 од 30.08.2018. је донео решење које гласи: „Одбија се као неоснована жалба противника предлагача и потврђује решење Вишег суда у Београду, Рех. 106/17.” У даљем тексту наводећи: „...Како је рехабилитант оглашен кривим и осуђен због кривичног дела из члана 14 Уредбе о војним судовима пресудом Вишег војног суда југословенске армије, Суд. бр. 16/45 од 21.05.1945. године донетом у поступку у коме рехабилитант није имао браниоца, нити пресуда садржи поуку о правном леку. Дакле за кривично дело које није било прописано законом, од суда који није био установљен законом, и потврђено му право на одбрану и право на делотворни правни лек, то је првостепени суд закључио да је рехабилитант лишен живота из политичких и идеолошких разлога, противно начелима правне државе и опште прихваћеним стандардима људских права и слобода па је применом члана 1 став 1 тачка 4 и члана 2 закона о рехабилитацији побијаним решењем усвојио захтев предлагача

⁵⁹ Архив ЦО Раковица, Виши суд у Београду, *Решење о рехабилитацији свештеника Недељка Стреличића*, Рех. 106/17 од 19. 01. 2018. године.

за рехабилитацију рехабилитанта. ...Окривљеном Недељку Стреличићу се није могло ускратити право жалбе против одлука војног суда, право на одбрану и другостепени поступак, која права су била заштићена и Законом о судском кривичном поступку за Краљевину Југославију који је био на снази на подручју тадашње Југославије, те да би радње извршења због којих је против Недељка Стреличића вођен кривични поступак биле кажњиве и по сада важећем Кривичном закону. ...Војни суд који је донео предметну пресуду основан је Уредбом о војним судовима, којом су и прописана кривична дела, а уредба је подзаконски акт и не може се уподобити закону ни у једној ситуацији а посебно не као извор кривичног права. Опште прихваћени стандарди који се тичу права на правично суђење, поред осталог да о кривичној оптужби одлучује независан и непристрасан суд образован на основу закона. Да свако ко је оптужен за кривично дело мора се сматрати невиним док се не докаже његова кривица на основу закона. Како је рехабилитант осуђен за извршење кривичног дела које је било прописано Уредбом о војним судовима, а не законом, и то од суда образованог истом Уредбом, а не законом, то је по оцени овог суда правилан закључак првостепеног суда да је предметна пресуда донета противно начелима правне државе и опште прихваћеним стандардима људских права и слобода. С тога су испуњени услови прописани чланом 1 став 2 Закона о рехабилитацији, па је правилно поступио првостепени суд када је побијаним решењем усвојио захтев за рехабилитацију рехабилитанта.”⁶⁰

Укидањем пресуде Вишег војног суда Југословенске армије 1945. године, постхумно оцу Недељку Стреличићу враћају се грађанске части и са његовог имена уклања пресуда да је народни непријатељ и сарадник окупатора.

⁶⁰ Архив ЦО Раковица, Виши суд у Београду, Решење Апелационог суда у Београду, Рех. ж 99/2018 од 30. 08. 2018. године.

Слава и хвала Свештеномученику Недељку који је помогао да се истина о његовом животу, пастирском раду и страдању открије. Многа сведочанства су на чудесан начин дошла до истраживача, или је сâм истраживач навођен неком силом Небеске благодати ка траговима сведочанстава.

У порти испред парохијског дома 2014. године Благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја, подигнуто је спомен- обележје страдалом свештенику и парохијанима. На Крсту од гранита написано је име Свештеномученика Недељка, а на плочи која се налази поред исписано је 39 до данас пронађених имена страдалих раковичких парохијана који су убијени од октобра 1944. до маја 1945. године. Спомен-обележје освештао је Патријарх Иринеј на дан храмовне славе Светих апостола Вартоломеја и Варнаве 24. јуна 2014. године.

Поводом 70 година од комунистичких злочина над грађанима Београда у Историјском музеју Србије 16. априла 2014. године отворена је изложба под називом „У име народа!”. На овој изложби која је трајала три и по месеца били су изложени лични предмети страдалих грађана Србије. Између осталих предмета били су изложени епитрахил и икона страдалог свештеника Недељка Стреличића. Изложбу је посетило 36.000 људи.

У апостолском посту, јуна 2017. године, написан је тропар, кондак и акатист Свештеномученику Недељку. Његова Светост Патријарх српски Г. Г. Иринеј, АЕМ бр. 79 од 31. јануара 2018. године доделио је Архијерејски благослов за штампање житија и акатиста Свештеномученику Недељку, као и да се исти може читати у Храму Светих апостола Вартоломеја и Варнаве у Раковици после вечерње службе.

Његова Светост Патријарх Иринеј доставио је предлог Светом Архијерејском Синоду СПЦ, АЕМ бр. 194 од 27. фебруара 2018. године да се на редовном заседању Светог Архијерејског Сабора СПЦ у мају 2018. године разматра о

канонизацији свештеника Недељка Стреличића, бившег пароха кнежевачког (Раковица) из Архиепископије београдско-карловачке, који је пострадао (стрељан) од политичког режима маја 1945. године. Предлог је достављен сходно чл.69 т.8 Устава СПЦ, како би исти био канонизован за светог и био уврштен у Диптих Сабора српских светитеља и новомученика. Ова одлука као и других страдалих свештеника у Србији, остала је за разматрање на неком од следећих Архијерејских Сабора Српске Православне Цркве.

Током осликавања Храма у Раковици 2018. године, по жељи свештенства и парохијана, са десне стране у наосу живописан је лик Свештеномученика Недељка Раковичког, рад фрескописца Милована Белошевића из Београда.

+ Свештеномучениче Недељко, моли Бога за нас +

*Свештеномученик Недељко Раковички,
фреска у наосу Храма у Раковици,
рад фрескописца Милована Белошевића
(Приватна архива Александра Аздејковића)*

*Икона Свештеномученика Недељка Раковичког,
рад ђакона Александра Аздејковића
(Приватна архива Александра Аздејковића)*

ТРОПАР, КОНДАК И АКАТИСТ
СВЕШТЕНОМУЧЕНИКУ НЕДЕЉКУ
РАКОВИЧКОМ

**АКАТИСТ
СВЕШТЕНОМУЧЕНИКУ НЕДЕЉКУ РАКОВИЧКОМ**

КОНДАК 1

Велики страдалниче и раковички свештеномучениче,
чувару вере Православне, утешитељу убогих и заточених, од
сваке нас недаће, туге и болести ослободи, да бисмо ти клицали:

Радуј се, свештеномучениче Недељко Раковички!

ИКОС 1

Велики Архијереј показа те достојним небеске славе, јер
си и у недаћама остао светилник вере и стена непоколебива.
Сачувао си достојанство свештеника и чувара Православља,
стога ти кличемо:

Радуј се, похвало свештеника,
Радуј се, богомудри учитељу вере Православне,
Радуј се, вредни Христов трудбениче,
Радуј се, појче анђеоског гласа,
Радуј се, врли проповедниче речи Христове,
Радуј се, помоћниче сиромашнима,
Радуј се, свештеномучениче Недељко Раковички!

КОНДАК 2

Видевши како неправедно и страшно богоборна власт прогони Цркву твоју, стао си у одбрану, не стрепећи да и сáм можеш пострадали и бити гоњен. Угледавши се на тебе и на славне претке, завапимо Богу: **Алилуја!**

ИКОС 2

Неусташивост твоја и снага вере показа се свој пастви твојој, те и они стадоше у одбрану Српства и Православља, не мислећи да ће их гонитељ за одбрану истине и родољубља погубити. Зато ти, бедеме необориви, песму појемо:

Радуј се, брижни помоћниче заточеницима,
Радуј се, ревносни служитељу Олтара,
Радуј се, помоћниче тужних и убогих,
Радуј се, чврста стено вере,
Радуј се, ревносни уразумитељу заблуделих,
Радуј се, помоћниче у болестима нашим,
Радуј се, свештеномучениче Недељко Раковички!

КОНДАК 3

Неуморно се старајући за спасење душа оних што у тамницама и логорима беху заточени, богоборни људи ти као терет непријатељства то ставише, јер се они своје браће одрекоше и друге за браћу узеше. Стога те као стараоца сужњих похвално славимо: **Алилуја!**

ИКОС 3

Слушајући од тебе речи премудрости, богоборни људи разјарише се од велике злобе, а највише када си рекао: „Браћо Срби, будите на страни Цркве и народног спаса, а не са војском која и са Богом ратује.” Тако и ми, опомињући се тога, кличемо ти:

Радуј се, јер си добру веру у Христа до смрти очувао,
Радуј се, јер си заједничар страдања Христових постао,
Радуј се, јер си крст Господњи без роптаја изнео
на плећима својим,
Радуј се, јер си својом крвљу земљу српску умио,
Радуј се, јер си Православље у народу утврдио,
Радуј се, јер си својим парохијанима прави пут показао,
Радуј се, свештеномучениче Недељко Раковички!

КОНДАК 4

Одласком једних и доласком других непријатеља Цркве Христове, верни народ се у вери колебао, а ти као брижни отац све си тешио и јеванђелске примере износио, како би сви једногласно појали: **Алилуја!**

ИКОС 4

Мучеништом својим показао си се као пример Христовог војника; зато те и данас памте као пример светила, али нечастиви људи те за непријатеља народа прогласише и судији неправедном предадоше. А ми ти усрдне похвале приносимо:

Радуј се, прелепог гласа запамћени,
Радуј се, многогласни проповедниче и апостоле,
Радуј се, градитељу храма,
Радуј се, христолики свештениче,
Радуј се, непрестани и вредни беседниче,
Радуј се, Јеванђеља добри знаоче,
Радуј се, свештеномучениче Недељко Раковички!

КОНДАК 5

Сваку твоју реч записиваше, а када би могли и мисао твоју би на папир ставили непобожни и лажни верници. Њихов задатак беше да те прате, а они чак у свети храм на

службу долажаху само да би те за непријатељство оптужили. То је зато што Христову веру и љубав оставише, те не знадоше да певају: **Алилуја!**

ИКОС 5

Нове војске и грађани у Бели град дођоше, а староседеоце без милости осудише, на терет им непријатељство за народну власт ставише. На томе се зла не окончаше, већ их стрељаше и по парковима и шумама покопаше. Стога завапимо:

Радуј се, свештеномучениче и пастиру,
Радуј се, четовођо новомученика раковичких,
Радуј се, јер се са тобом весели твоја паства,
Радуј се, јер се са тобом веселе страдали
Владислав и Синиша,

Радуј се, јер у небеским насељима кадионицу приносе
ти Сретен и Драгослав,

Радуј се, јер те верно прате Милутин и Драгутин,
Радуј се, свештеномучениче Недељко Раковички!

КОНДАК 6

Чудно беше незнабошцима који не познају Божију силу, како си, Недељко, у испребијаном телу остао доследан својих речи. Достојни наследниче Апостолâ, не само речју и духом, него и живим приношењем себе на жртву. Ми, пак, захваљујући због тога Богу који ти је даровао такву снагу, с љубављу кличемо: **Алилуја!**

ИКОС 6

Прелепи градски паркови, шуме и потоци постадоше тајне гробнице противника безбожне идеологије. За нас који славимо спомен ваш, они су кивоти светих моштију ваших, новомученици српски, београдски и раковички. Вама у част запојмо:

Радуј се, правдољубиви оче са страдалим
Милошем и Иреном,
Радуј се, пастиру и лекару са Стеваном, Александром
и Павлом,
Радуј се, градитељу цркве раковичке са Алексом,
Николом и Петром,
Радуј се, Христов војниче са Десимиром,
Мирком и Радисавом,
Радуј се, храбри и добри наш учитељу са Благојем,
Јосифом и Александром,
Радуј се, небеска светиљко са Драгољубом,
Браниславом и Миливојем,
Радуј се, свештеномучениче Недељко Раковички!

КОНДАК 7

Испод краљевског двора у Лисичјем потоку, на вечној стражи новомученици стоје. Непријатељ Српства и истинитог Бога поби вредни народ српскога рода, јер остадоше верни краљу и отаџбини својој. Тај завет дадоше они још давних времена када тешке битке војеваше и Албанске голготе претрпеше. Зато у славу српским новомученицима појемо песму: **Алилуја!**

ИКОС 7

Светле у ноћи кандила по београдским стратиштима; то су нове светиљке и заштитници града. Непријатељ вере закопао их без трага мислећи да их више никад неће бити, па и назив „дивље чишћење” смисли. Али не очистише град од верног рода, већ их као семе у земљу положише а да то не схватише. Зато од свег срца узвикујмо:

Радуј се, Недељко свештеномучениче и нови
заштитниче града,
Радуј се, јер се са тобом радују и твоји
пострадали парохијани Љубомир, Александар и Лазар,

Радуј се, јер се скупу мученика припоји и мноштво
београдских свештеника,
Радуј се, ти који са калуђером раковичким Јанићијем
Бога славиш,
Радуј се, са својим братом поп-Машаном
многонапаћеним,
Радуј се, у насељима небеским са саслужитељима Олтара,
Радуј се, свештеномучениче Недељко Раковички!

КОНДАК 8

У подруму коштучачке школе, нове власти тамнице
осниваху и у околним вилама иследнике постављаху. А ти,
Недељко, велика си злостављања трпео: чупаше ти браду и лице
удараху. Побеснела два брата с мржњом те гледаше и разне ти
претње упутише. А онда се около народу хваљаше, јер љубави
немају да би појали: **Алилуја!**

ИКОС 8

Данас празни затвори Озне сведоче о страдању српског
живља, а на зидовима поруке стоје као помјаници исписани
крвљу светих новомученика. И сада се језа осети и глас се чује
разјарених иследника. Један од њих је Јанко који стрељањима
зна да прети, јер остави Бога и науку божанску коју учаше,
и нечастивом Стаљину се поистовети. Божанском љубављу
подстакнути, прослаavimo новомученика кличући:

Радуј се, молитвениче наш свети,
Радуј се, утехо наша у невољама,
Радуј се, заступниче наш у болестима,
Радуј се, чувару наш од напада страсти,
Радуј се, помоћниче у страдањима,
Радуј се, заштитниче својих прославитеља,
Радуј се, свештеномучениче Недељко Раковички!

КОНДАК 9

Завидни људи у теби, Недељко свети, видеше претњу, јер си божанску снагу стекао. Од младости си се на извору вере у богословији напојио и као добри пастир у народ ушао, проповедајући Христа Бога, а не идеологију човека – непознатог бога који не зна певати: **Алилуја!**

ИКОС 9

Угледајући се на свога пастира и оца Патријарха Варнаву, светог српског мученика, одбацио си конкордат и све што је светина донела. Осудио си комунизам и све зло света. И данас слике о том времену говоре, у Крвавој литији, Недељко, међу првима стојиш док жандари туку и цепају ти одежде. Да ли је то био предзнак твога страдања или шта друго, оно што је сигурно – чврста вера и ништа друго. Због те вере кличемо ти:

Радуј се, чувару Србије и Светосавља,
Радуј се, стено непоколебива,
Радуј се, верни водичу светоносни,
Радуј се, јер си изобличио немоћ злобе,
Радуј се, заштитниче од глади и помора,
Радуј се, заступниче и посредниче удовица и сирочади,
Радуј се, свештеномучениче Недељко Раковички!

КОНДАК 10

Као милосрдни свештеник својој си деци у рату помагао и логорашима пакете хране достављао. Непријатељи Српства хтедоше да те упрљају и тебе клеветаше, а лажна сведочења богомрзаци само неправедни судија прихваташе. Примаоци дарова ти то не заборавише, већ и данас сведоче појући: **Алилуја!**

ИКОС 10

Борбу за веронауку до смрти си водио и за њу живот положио. Не заборавише се твоје речи које шпијун Озне забележи: „Бацише нам рукавицу укинувши веронауку у школама, али нека знају да ће Српска Црква прихватити борбу, као што се петсто година са Турцима и са конкордатом борила, ипак је веру сачувала.” Зато побожно кличемо:

Радуј се, чувару ученика побожности,
Радуј се, ти који тешке страсти искорењујеш,
Радуј се, ти који си трпељиво поднео батинање,
Радуј се, смирили и незлобиви Оче,
Радуј се, украсе свештеника,
Радуј се, добротворитељу милосрдни,
Радуј се, свештеномучениче Недељко Раковички!

КОНДАК 11

О неправедном суђењу твоме сведоче лажне оптужбе против тебе, као што их Јевреји против Христа износише, мислећи да ће те тако посрамити и понизити. Али тиме само тебе са Христом поистоветише и венац славе ти исплетоше, а то ни сами не знадоше. Зато ти, свети Оче, кличемо: **Алилуја!**

ИКОС 11

Предивни појче који непрестано појеш славу Светим апостолима Вартоломеју и Варнави, ти који си им храм у Раковици саградио и са верним народом у њега себе уградио. Сада са ангелима певаш као некада са људима, на небу као на земљи, свештеномучениче, трисвету песму Богу, Кога молиш за нас слабе који те призивамо и кличемо ти:

Радуј се, трудбениче Недељко са ктиторком Јеленом,
Радуј се, саслужитељу Варнаве Патријарха, мученика,
Радуј се, сунцем озарени на Њиви Господњој

са браћом Милованом и Живком,
Радуј се, четовођо кошутњачких новомученика са
Драгутином, Драгољубом и Браниславом,
Радуј се, раковичка похвало са својим намученим
стадом, Савом, Драгољубом и Александром,
Радуј се, јер си псалмима неућутно Бога славио,
Радуј се, свештеномучениче Недељко Раковички!

КОНДАК 12

Твоје свете мошти у српској земљи леже; мучитељ
их склонио да би нови народ створио. Али не беше то по
промислу Божијем, јер је Србин увек Христов био. Зато те је
Господ удостојио, богоносни мучениче, показавши нам те
заштитником и избавитељем од страха, Недељко боголики,
који си у ноћи стрељања клицао: **Алилуја!**

ИКОС 12

Желећи да спасеш душу своју, одбацио си земаљску
благодат коју је безбожна власт нудила. Не беше мало оних
који оставише светост и мантију заменише за шињел, али ти
си, Свети, изабрао истину и пут Христов на који те родитељи и
учитељи Цркве упутише. Стога се с тобом радујемо и величамо
те:

Радуј се, благословени плоде побожних родитеља,
Радуј се, послушни учениче светих Учитеља,
Радуј се, благословени и добри наш учитељу,
Радуј се, силни заштитниче спасења нашега,
Радуј се, заштитниче мале деце,
Радуј се, јер си заједничар преславног збора
мученика постао,
Радуј се, свештеномучениче Недељко Раковички!

КОНДАК 13

О, преславни и свехвални свештеномучениче Недељко! Прими од нас недостојних ово похвално појање које ти са умиљењем приносимо. Умоли Господа да сачувамо веру неокрњену, да се избавимо од невоља и искушења у овом животу, да нас исцели од болести, да нам подари здравље душевно и телесно. Моли се, свештеномучениче, да не одступимо од пута Православне вере, Српства и Светосавља, и да будемо достојни својих славних предака који живот положише за Отаџбину и Свету Цркву. Помози да у дан Страшнога суда станемо са десне стране праведног Судије и да у Царству славе кличемо: **Алилуја!**

(Овај кондак се чита три пута.)

И опет се чита Икос 1, па опет Кондак 1.

МОЛИТВА ПРВА

О, велики страсотерпче Христов и страдалниче, свештеномучениче Недељко! Раковички проповедниче, добри свештениче који си остао упамћен по својој ревности и љубави за веру Православну. Твоје прелепо појање и данас одзвања преко твоје пастве, која га са жаром памти и преноси нараштајима у светом раковичком храму. Градећи овај храм са својом паством, изградио си и себе у чврсту непоколебиву вечну икону као од стене саздану. Светој икони твојој притичући, подвиге и чудеса твоја и велико састрадавање твоје са људима славећи, молимо ти се усрдно: Покажи нама грешнима и смиренима свето и моћно заступништво твоје. Верујемо да ти је Васкрсли Господ дајући

венац славе дао и дар исцељења од болести, разних невоља и страдања, дар љубави и измирења. И сâм си нам показао пример великог трпљења и мученичког страдања како бисмо спасили душе своје од непријатеља видљивих и невидљивих. Умоли Господа да нам подари дух покајања и скрушености за грехе наше, да нам помогне у борби са страстима и похотама, да нам подари дух смирења и кротости, дух братољубља и незлобивости, дух ревности да угађамо Богу и да се старамо о спасењу ближњих. Помози свима заточенима, болеснима и онима који невоље и гоњења за Свету веру Православну трпе. Сједини све православне хришћане, укрепи и сачувај сву браћу нашу широм света расуту, који страдају од безбожних мучитеља. Помози им да слободно своју веру исповедају и славе Васкрслог Господа без страха. О, свештеномучениче Недељко, молимо ти се за сав род наш српски да се уједини и да остане Христов, као што су наши славни преци били. Помози нам како се на Страшном суду, гледајући у лица Светих мученика, не бисмо постидели својих нечистих и неокајаних дела. Помози нам да наша вера буде јака и непоколебива, да се одупремо свима овоземаљским искушењима која нас нападају. Умоли Господа да будемо једно у Христу и да извршимо дату заповест: да љубимо једни друге. Као што си на чудесан начин своје страдање и мучеништво објавио, тако и сада помози нама који ти усрдно вапијемо. Буди нам помоћник и покровитељ на путу спасења да се твојим молитвама удостојимо и да у овом и будућем веку прослављамо у Тројици слављенога Бога, Оца, Сина и Светога Духа, сада и увек и у векове векова. Амин.

МОЛИТВА ДРУГА

О, предивни мучениче и страдалниче за веру Христову, на чудесан начин си нам открио своје страдање. Од мучитеља који се хвалише, знамо да си велика мучења и понижења претрпео зато што си за Христа ревновао и што се гонитељу ниси поклатио, већ га црвеном аждајом назвао. Састрадавао си са својом паством која је од истог богомрсца мучена, понижавана, стрељана и на нељудски начин покопана без обележја и молитве. Зато, мучениче и Христов војниче, сачувај нас од греха разврата и братоубиства која се намножише у свету. Помози да сагледамо своје слабости и грехе, да се кроз покајање вратимо путу спасења који води у вечни живот. Молимо твоје заступништво пред Васкрслим Христом да се спасимо и да сачувамо своју душу од пропасти и вечних мука. Болести наше исцели, телесне и духовне, које су и настале услед нашег греха. Упиши нас у свој помјаник и не престај нас помињати на Небеској Литургији, коју као ревносни свештенослужитељ саслужујеш Господу. Погледај на све оне који пате и тугују, заточенике у затворима и болесне у болницама и све којима треба твоја помоћ и заступништво. Помози нам да сачувамо чисто срце од нечистих мисли и дела и буди нам помоћник на Страшном суду Христовом. Непрестано се моли за нас са Пресветом Владичицом нашом Богородицом и са свима Светима. Амин.

За очување вере Православне и стрпљиво подношење невоља.

АРХИЕПИСКОП НЕДЕЉКИ
МИТРОПОЛИТ БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКИ
И ПАТРИЈАРХ СРПСКИ
АЕМ бр. 79 од 31. јануара 2018.г.

**Старешини и Управи храма ХРАМА
Св.апостола Вартоломеја и Варнаве у Раковници и
Ђакону Александру Аздејковићу**

У вези Ваше молбе од 1.децембра 2017.године дајемо Вам Наш архијерејски благослов да одштампате и издате **Житије и Акатист посвећен Свештеномученику Недељку раковичком**, а који је написао и приредио за штампу, **ђакон Александар Аздејковић**, ђакон при храму Св.апостола Вартоломеја и Варнаве у Раковници, с тим да се исти може читати и на вечерњу у поменутом храму, као и у новонизграђеном храму Св.Владике Николаја у Реснику.

С благословом,

АЕМ И ПАТРИЈАРХ СРПСКИ

Иринеј

Благословом Његове Светости Патријарха српског Г. Г. Иринеја, акатист, тропар, кондак и молитве Свештеномученику Недељку Раковичком, певао ђакон Александар Аздејковић, уз апостолски пост – лета Господњег 2017, поводом 110 година од рођења (1907) Свештеномученика Недељка Стреличића и 72 године од његовог страдања (1945).

АРХИЕПИСКОП БЕЛАН
МИТРОПОЛИТ БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКИ
И ПАТРИЈАРХ СРПСКИ
АЕМ бр.194 од 27.фебруара 2018.г.

**СВЕТОМ АРХИЈЕРЕЈСКОМ СИНОДУ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ
БЕОГРАД**

У прилогу част Нам је доставити Светом Архиепископском Синоду СПЦ а за редовно заседање Св. Архиепископског Сабора СПЦ у мају 2018.године, предлог да се сходно чл.69 т.8 Устава СПЦ свештеномученик **Недељко Стрелић**, парох кнежевачки (Раковица) из подручје Нам Архиепископије београдско-карловачке, а који је пострадао (стрељан) од стране политичког режима маја 1945.г. канонизује за светог и буде уврштен у Диптих Сабора српских светитеља и новомученика, на размотрење и одлуку.

У прилогу се доставља и сачињена (написана) служба и Акатист овом новом свештеномученику Српске православне цркве.

Светом Архиепископском Синоду одан,

АЕМ И ПАТРИЈАРХ СРПСКИ

ДОКУМЕНТИ И ФОТОГРАФИЈЕ

Команда XII одељка
Град Београд
31 - X.1944
Во.службено

Народно-ослободилачки одбор у Раковици

У вези Београдског бр.4 од 30.X.1944 г. саопштава Вам се да је овај одељак савесно се трудио да одбор изврши попис имовине манастира Раковица. Уједно одређује овај одељак помоћника интенданског официра одељка друге бригаде Хајдучи да присуствује код пописа и деоца имовине. Уједно се саопштава одбору да и на даље води надзор над имовином манастира док не буде друштва одређено, стим да одбор не отуђи ни најмањи део манастирске имовине. По питању расподела имовине манастира дојети је решење Команде Града Београда Економски одељак, о чему ће одбор бити обавештен. Након извршеног пописа неки одбор достави овом одељку извештај, а појничка ставка која је код манастира има и на даље због своје думности.

СМРТ ЗАВЕЗУ - СЛОВЕНА НАРОДУ!

ИНТЕНДАНТСКИ ОФИЦИР,
ОАНЈАН ЈОСО с.р.

Старшини манастира Раковица

Народно-ослободилачки одбор у Раковици одлучио је према пријави одобрењу да попис манастирске имовине и одељак о који је извршио стредишњи партизански одбор Раковица, Јефери Раковица, бив. тог. и Драгошвић Неосторова. Упомињем свештог изабачиога дома у манастиру. Молимо да ми уколико је то потребно изађете у сусрет и помогнете вама свештога да се попис врши што изврши.

СМРТ ЗАВЕЗУ - СЛОВЕНА НАРОДУ!

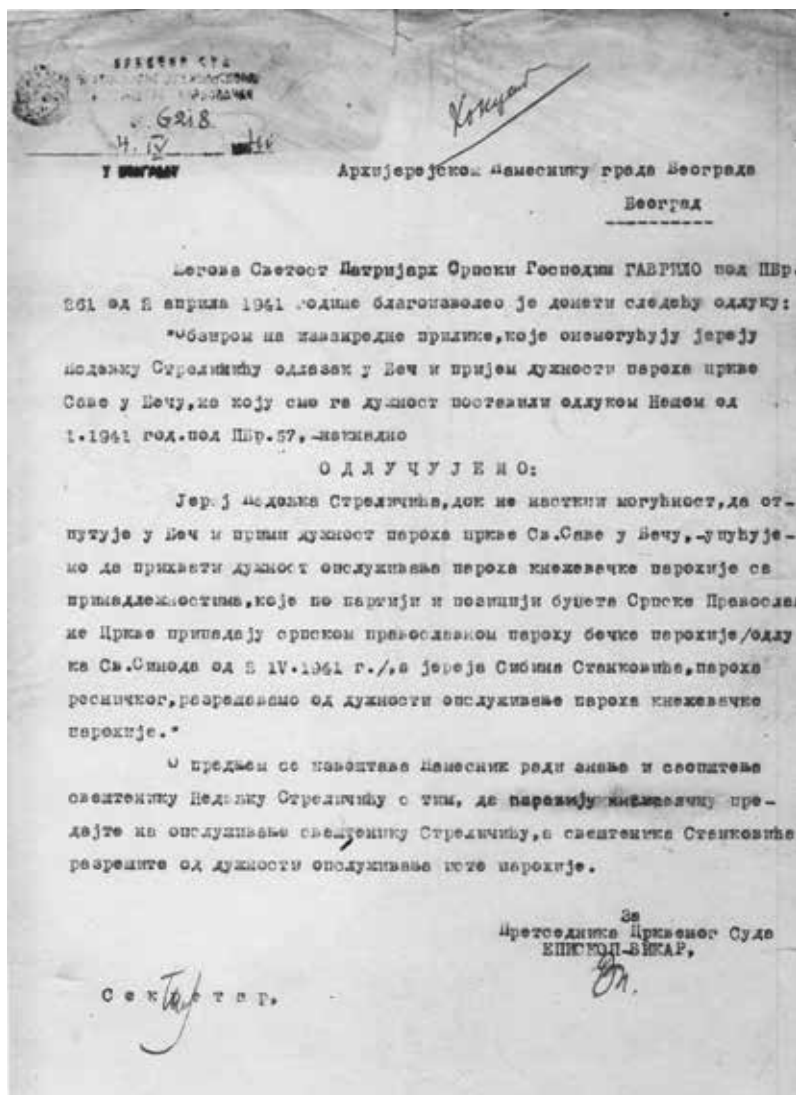
Раковица 31. октобар 1944 год.

Мих. С. Иванчић с.р.

Да је предис ваљан документу који се налази код Народног ослободилачког одбора у Раковици, ометан.

Својеручно Н. О. О.
Мих. С. Иванчић

Решење команде XII одељка града Београда о
попису имовине манастира Раковица
(Архив ЦО Раковица)

Одлука Патријарха Гаврила о привременом постављању новоизабраног пароха бечког Недељка Стреличића на кнежевачку парохију
(Приватна архива Горана Недељковића)

*Књига Вишег војног суда I Армије за 1945. годину
(Војни архив)*

ВИШИ ВОЈНИ СУД ЈУГОСЛОВЕНСКЕ АРМИЈЕ			
С П И С А К			
окривљеника осуђених на смрт.			
Презиме и име:	Родом из:	Борба у:	Казна:
✓ Поповић Слободан	Пожаревац	Београд, Ст. Главица 79	смрт и губ. части
✓ Лукић Шпиро	Цетиње	Београд, Грчанска 30	" " "
✓ Пераш Предраг	Бан. Аранђеловац	Београд, Крајинска 63	" и конфискација
✓ Боројевић Ђусица	Галина	Београд, Небојина 26	" и губ. части
✓ Додон Драган	Бел. Шумац	Београд, Св. Саве 3	" " "
✓ Којић Момчило	Владичин Хан	Београд, Нис од Самбо- раја 6	" " "
✓ Чок Насо	Воћин	Београд, Проте Матеје 7	" и конфискација
✓ Др. Грубишић Славко	Шибеник	Београд, Крушка 2а	" " "
✓ Сердар Петар	Бос. Нови	Београд, Припити Батаја	" и губ. части
✓ Ракало Јован	Дољановић	Београд, Грчића Мил. 100	" " "
✓ Ордачић Недељко	Млаваће	Београд, Раколина	" и конфискација
✓ Штепка Неген	Опovo	Опovo	" и губ. части
✓ Пећачић Јованка	Франкфурт/М.	Београд, Војн. Сави- лија 8	" и конфискација
✓ Грчић Драгослав	Ст. Вечеј	Београд, Шенборска 23	" и губ. части
✓ Володиновић Чедомир	Чапац	Београд, Стеванска Висока 10	" и конфискација
✓ Лукић Милорад	Београд	Београд, Ватумска 43	" и губ. части
✓ Милић Милорад	Каменица	Београд, Баба Визаџина	" " "
✓ Јакановић Миливоје	Рушаница	Београд, Кр. Александ- ра 403	" и конфискација (измат. са изласком Првој Гор. Пива)
✓ Милић Миливоје	Жалозник	Жалозник	смрт и губ. части
✓ Костић Илија	Београд	Београд, Ст. Николић 1	" " "
✓ Мирковић Марко	Клишва-Банат	Београд, Проте Матеје 12	" " "
✓ Ковачевић Мића	Кореница	Земун	" " "
✓ Субејковић Јован	Ниђија	Београд, Карађорђева 27	" и конфискација
✓ Драговић Иван	Копче	Букурешт	" " "
✓ Ерцеговић Јакоб	Крило	Загреб, Месничка 5	" и губ. части
✓ Мијусковић Јулијан	Београд	Београд, Бакинска 20	" " "
✓ Ђебић Њикифор	Градчац	Београд, Радичковићева 32	" и конфискација
✓ Ферини Божиљер	Нис	Београд, Мокролушка 2а	" и губ. части
✓ Јањић Божиљер (Срећко Тодоровић)	Ст. Јањи-Бео- град	Београд Османска Јулија 4	" и конфискација

Списак окривљеника осуђених на смрт,
Вишег војног суда југословенске армије
(Војни архив)

РЕПУБЛИКА СРПСКА ПОСРЕДСТВО
ВРХОВНИ СУД
ЈУГОСЛОВЕНСКЕ АРМИЈЕ

Београд 10/45
13. VII 1945 год.

Предмет: Податак за осудјена лица.

ОДЕЉЕНЈА УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА ПРИ ОКРУЖНОМ (ГРАДСКОМ) Н.С.
БЕОГРАД

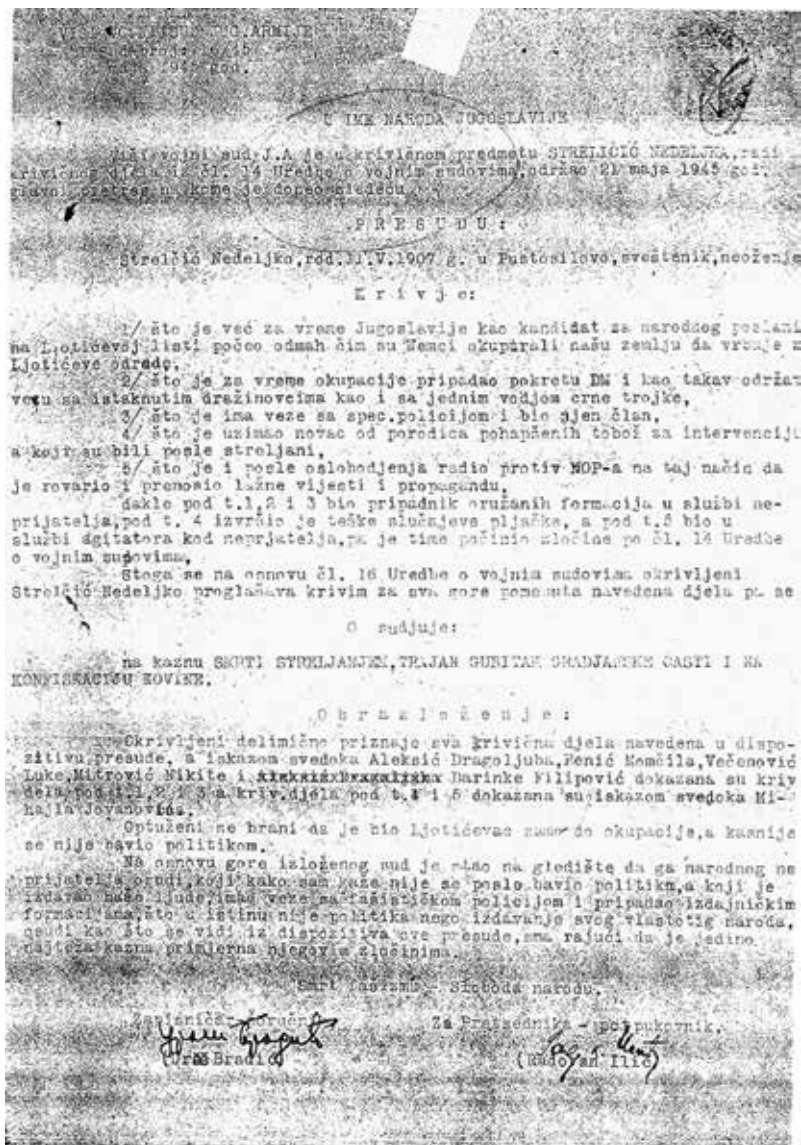
Достављају се следећи податоци за осудјена лица:

Презиме и име..... СТРЕЛИЧИЋ НЕДЈЕЛКО, бив. свештеник из Раја
Надимак и лака имена.....
Име оца..... име мајке..... родјен.....
Када је родјен..... 11.V.1907..... место..... Београд..... ред. јед.....
Где живи..... Раковица..... држављанин..... Југословенски..... свештеник
Оженjen са..... (женjen) Бранислава.....
Остали чланови породице..... деца: Надежда и Зана.....
Имовно стање..... писмен..... писмен.....
Дан и број пресуде..... I. Суд.бр.16/45 од 21 маја 1945 година.....
Пресуда изрекac..... Виши војни суд Југословенске армије.....
За које дело..... ратни злочин - §1.14 ВУЗ.....
Казна..... смрти стрељањем, тј. највиши губитак грађанских баста и копфигурација имовине.....

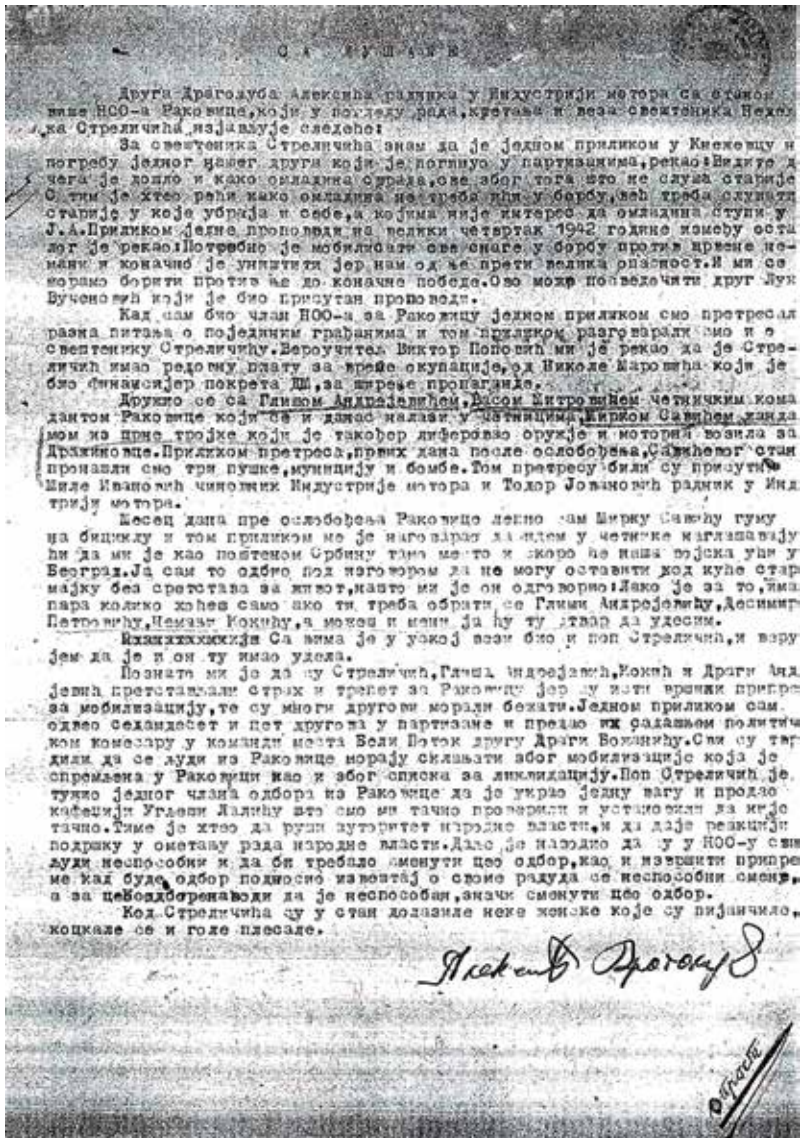
СМРТ ПАШИЗМУ - СЛОБОДА НАРОДУ !

Председник суда
General-major
Мирко Крдић
(Мирко Крдић)

Подаци осуђеног лица Одељења унутрашњих послова
(Војни архив)

Пресуда Вишег војног суда југословенске армије
свештенику Недељку Стреличићу
(Војни архив)

Изјава Драгољуба Алексића из Ракочице
(Војни архив)

Записеник

Састављен на дана 11. Маја 1945. г. код ОЗН-а за Београд, по предмету кривичног

Осуде Недељка Срећковића из Раковице

Испитивач В. Велић

Записничар О. Лубурић

Приступа БЕНИЋ МОМЧИЛО из

Раковице родом Негоћина у Ул. Крекова 14

по занимању секретар НОО XII р. женен — убожен отац

Отац занатлија, мајка домаћица

дечије родитељи су му по занимању

Приступило као сведок Белић Момчило који на питање по, пред-
ту кривиче Недељка Срећковића

С Л Е Д Е Ћ Е:

Окривљеног Недељка Срећковића познајем од пре рата тј. од онда кад је дошао у Раковицу. Познато ми је да је исти истакнути члан Лиге војног Збора, да је био посланички кандидат негде у Србији само не знам где. Под окупацијом био је у тесној вези са немачком Селдкоммандом а од како су дошли и основане четничке организација и Равногорски одбори исти је узимао видног учешћа. Врбао се у друштво са Глишом Андријевићем финансијером Николом Маровићем, који је окривљеном за пропаганду давао месечну плату 7 000, на име рада за дм. Састанке су одржавалихх више пута код Глише Андријевића. Познато ми је да је за Јужних Јерреју Мајер да је чиста била пред кому погинулихх на вечери код окривљеног и да је на путу изред њене куће исте вечери нађена мртва. Познати ми је да је Мајер била врло богата и имала је много новца, злата, накита и вредности. За сам одмах по ослобођењу Раковице као члан рејонског одбора извршио претрес стана бивше Мајер и нисмо нашли од вредности ништа. Значи да је окривљени у вези са својим сарадницима исту оплаћивао и да из користољубља. Окривљени је био у честом додиру са Мајерком а тога играо је видну и главну улогу код четничких старешина, што значи Мајер није могла бити без знања окривљеног ликвидирана.

Окривљени је пуно пута држао проповеди у цркви јавно позивајући народ да треба да се бори против партизана и првене немани и да се савају Српство и Светосавску веру, да сам неколико пута био присутан на њим проповедима. Познато ми је да је у кнежевцу окривљени нагласко погинулог Мотиљевца у борби против партизана, држао говор, позивајући народ да се дигне на оружје у борби против партизана и комуниста.

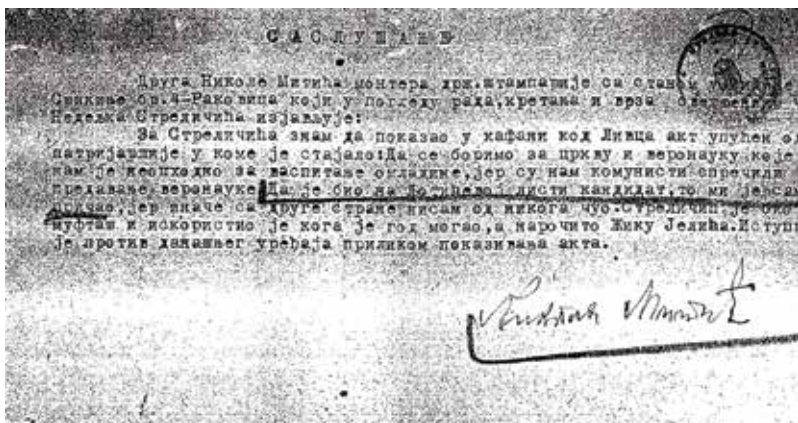
Познато ми је да је тог Српљини под окупацијом живео криминалним животом, да је у својем стану поређивао оргије и думперије, да давао многе денаре од којих је једна и Лела Савић која се је 1942 годе изгубила разне путе.

Ближих подра са окривљеним нисам имао тачне бих више ништа имао да кажем, записник ми је прочитан и признајем га за свој.

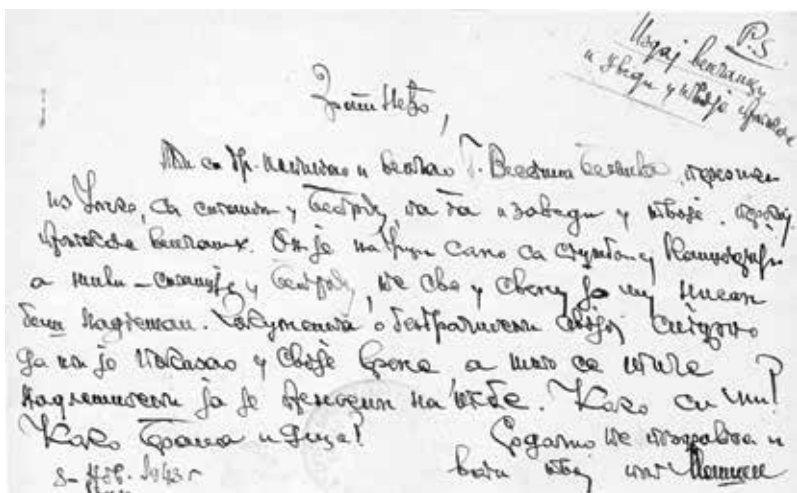
Моле дикт.

Саслушани,

Изјава Момчила Бенића из Раковице
(Војни архив)

Изјава Николе Митића из Раковице
(Војни архив)

Писмо оцу Недељку упућено од свештеника и пријатеља Машана
Петровића, пароха у Великој Моштаници, страдалог
од Озне, 8. новембра 1944. године
(Архив ЦО Раковица)

НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКИ ОДБОР

У РАКОВИЦИ

У.БР. 151

22 децембра 1944

Раковица

ОПШТО-НАРОДНОМ НАРОДНОМ ЗЛАВУ

РАКОВИЦА

Извршни народно-ослободилачки одбор града Београда /претседништво под Бр.1779 од 22-XII-1944 доставио је између осталог овом одбору следеће:

"Извршно-народно ослободилачки одбор града Београда одржиће у недељу 24 о.и.у 10 часова у свима храмовима у Београду свечани помен Београђанима који су пали у борби за слободу нашег народа противу фашизма, као официри, војници НОВ и ПОЈ, који су стрељани од окупаторских и издајничких власти или који су под најтежим мучкама умрли по затворима окупатора и њихових помагача."

Достављајући вам предаје до знања молимо вас, да у недељу 24 о.и.у 10 часова пре подне што у већем броју присуствујете помену који ће се одржати у храму Св.Вартоломеја" у Раковици.

ОМРГ С.ШОЛЕУ-СИМВОЛА НАРОДА!

Секретар,
Б.Велић

Претседник,
Стефан

*Позив НОО у Раковици за одржавање свечаног помена
палим борцима НОВ и ПОЈ-а у Храму Светих апостола
Вартоломеја и Варнаве у Раковици
(Архив ЦО Раковица)*

Опомена старешини манастира Раковица да се више не помиње краљ и његов дом на богослужењима, упућује НОО Ресник (Архив ЦО Раковица)

ОДЛУКА ЈЕ ПРАВОСНАЖНА
ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ

30.08.2018. год.
Универзитетски центар за правне студије

3. Лесковачки

ОДЛУКА ЈЕ ИЗВРШНА
ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ

30.08.2018. год.

Никола Протић

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ

Рех број 106/17

Дана, 19. Јануара 2018. године

Београд

Тимочка број 15

ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ, судија Драгана Љумовић, судија појединачи, у предмету предлагача СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ ОПШТИНЕ РАКОВИЦА, ХРАМ СВЕТИХ АПОСТОЛА ВАРТОЛОМЕЈА И ВАРНАВЕ из Београда-Раковица, Улица Миша Крањца број 4 коју заступа Ђакон АЛЕКСАНДАР АЗДЖКОВИЋ, секретар Црквене општине Раковица, по пуномоћју старешине храма у Раковани, у списима, и адвокат Никола Протић, из Београда, Пера Велимировића 68/22, против противника предлагаца РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ коју заступа ВИШЕ ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО са седиштем у Београду, Улица Савена број 17-а, ради рехабилитације *пос. Недељка Стреличића*, након рочишта одржаног дана 19.01.2018. године у присуству пуномоћника предлагаца и одсуству уредно позваног законског заступника противника предлагаца, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ захтев за рехабилитацију сади *пос. свештеника Недељка Стреличића*, рођеног у селу Пусто Шилово, срез Лесковачки, дана 26.02.1907. године, од оца Милоша и мајке Загорке, и УТВРЂУЈЕ да му је повређено право на живот из идеолошких и политичких разлога и да је ништаво од доношења пресуда Вишег војног суда Југословенске армије Суд. 16/45 од 21.05.1945. године и све њене прилике последње.

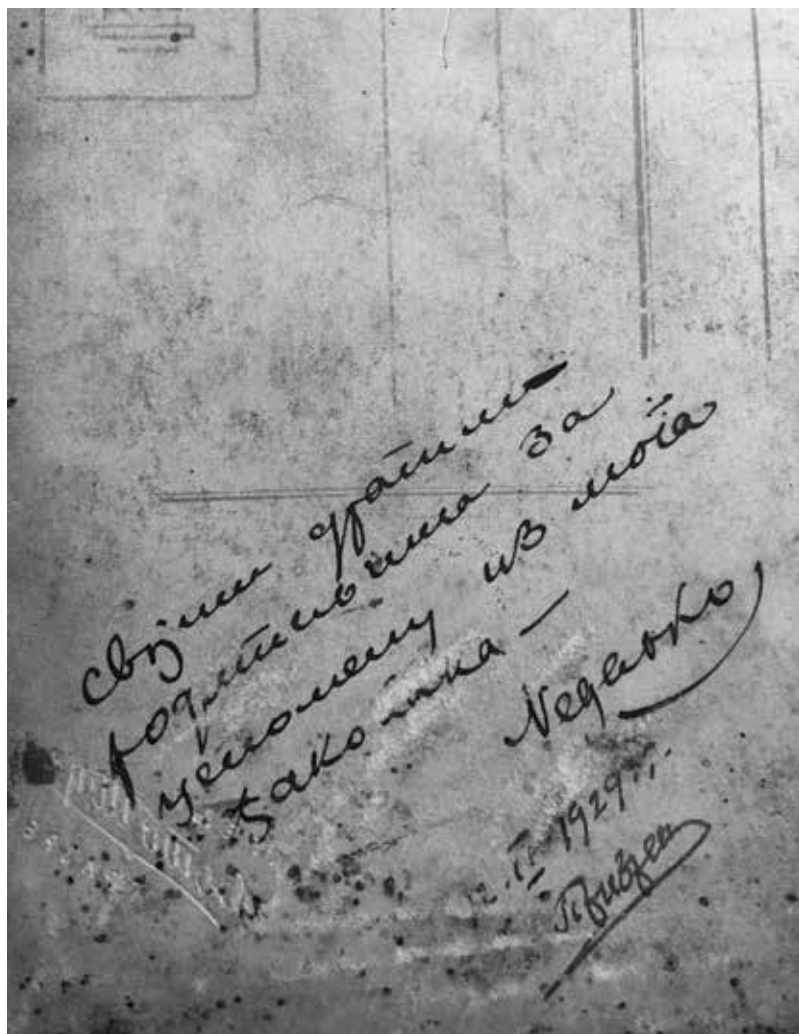
Образложење

Вишем суду у Београду поднет је захтев од стране Српске православне црквене општине Раковица, Храм Светих апостола Вартоломеја и Варнаве у Београду, Улица Миша Крањца број 4, за рехабилитацију покојног православног свештеника Недељка

Правоснажно решење Вишег суда у Београду о рехабилитацији свештеника Недељка Стреличића, прва страна (Архив ЦО Раковица)

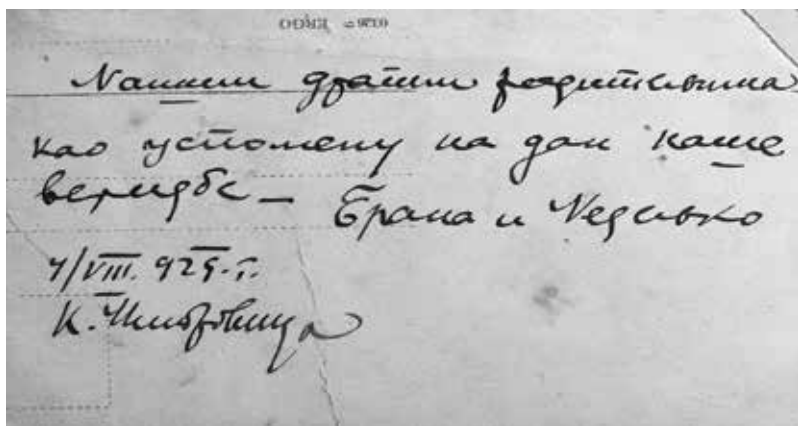
*Недељко Стреличић, ученик богословије у Призрену, 1929. година
(Приватна архива Бранислава Аџића)*

Полеђина фотографије
Недељко Стреличић, ученик богословије у Призрену, 1929. година
(Приватна архива Бранислава Аџића)

Недељко Стреличић и Бранислава Гвоздић, на веридби 1929. године
(Приватна архива Бранислава Аџића)

Полеђина фотографије
(Приватна архива Бранислава Аџића)

*Свештеник Недељко Стреличић 1932. године
(Приватна архива Бранислава Аџића)*

*Загорка и Милош Стреличић
(Приватна архива Надице Љубарски)*

*Свештеник Недељко са супругом Браниславом
и кћерком Љубицом 1932. године у Приштини
(Приватна архива Бранислава Аџића)*

Златома Вукић
Светим устојена
од мисава Вукић
ва:
Недељко, Бранислава и
Љубице.
1932 год. Приштина.

Полеђина фотографије, свештеник Недељко са супругом
Браниславом и кћерком Љубицом 1932. године у Приштини
(Приватна архива Бранислава Аџића)

*Свештеник Недељко са супругом
Браниславом и кћеркама Надеждом и Загорком, испред Храма у Раковици
(Приватна архива Бранислава Аџића)*

*Попадија Бранислава са кћеркама
Надеждом и Загорком испред парохијског дома у Раковици
(Приватна архива Бранислава Аџића)*

*Недељко и Бранислава Стреличић
(Приватна архива Александра Аздејковића)*

*Освећење Спомен-бележја страдалом раковичком
свештенику и парохијанима 24. јуна 2014. године
(Приватна архива Александра Аздејковића)*

*Патријарх Варнава, духовни отац и велики
пријатељ свештеника Недељка Стреличића
(Архив ЦО Раковица)*

„Крвава литија”, 19. јул 1937. године, први слева свештеник Недељко Стреличић
(srpska-pravoslavna-crkva.blogspot.com)

*Призор из „Крваве литије” у Улици Кнез Михаиловој
(srpska-pravoslavna-crkva.blogspot.com)*

*Епископ шабачки Симеон, претучен од жандара у „Крвавој литији”
(srpska-pravoslavna-crkva.blogspot.com)*

Освећење Храма Светих апостола Вартоломеја и Варнаве у Раковици, 24. јуна 1939. године
(Архив ЦО Раковица)

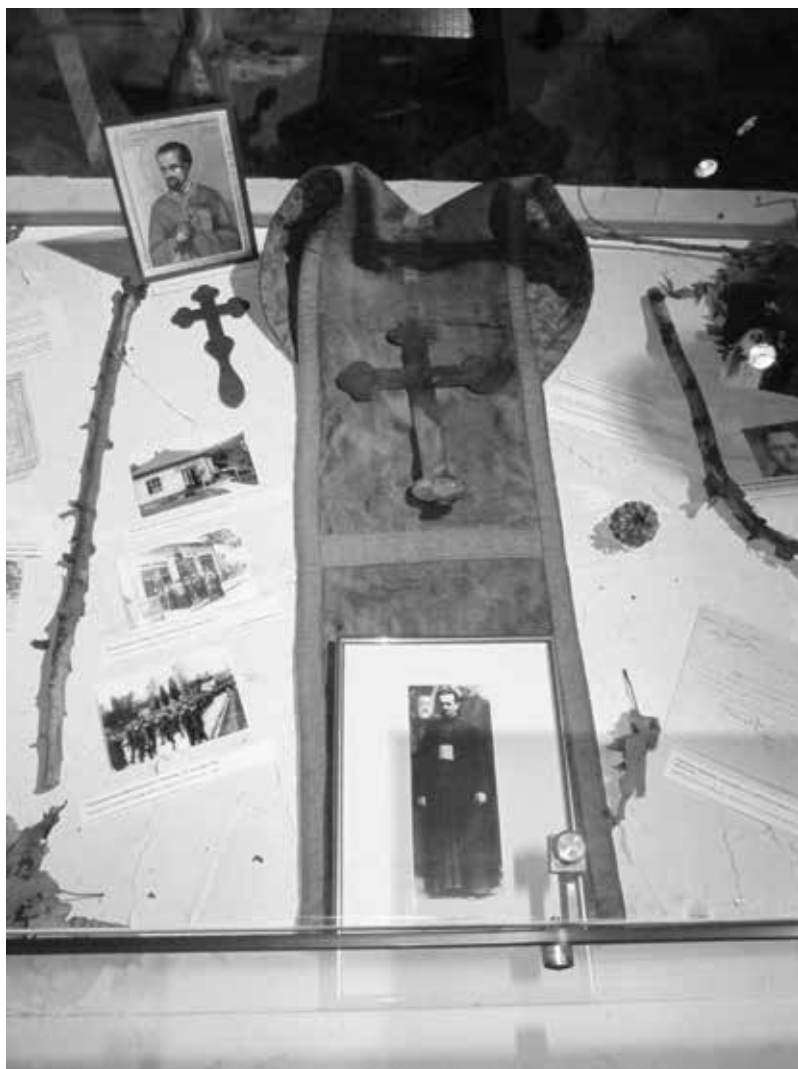
*Храм Светих апостола Вартоломеја и Варнаве у Раковици
(Архив ЦО Раковица)*

*Храм и парохијски дом у Раковици
(Архив ЦО Раковица)*

*Унутрашњост Храма у Раковици 1970-их година
(Архив ЦО Раковица)*

*Личне ствари оца Недељка на изложби „У име народа” 2014. године
(Приватна архива Александра Аздејковића)*

*Храм Светих апостола Вартоломеја и Варнаве у Раковици 2019. године
(Приватна архива Александра Аздејковића)*

*Његова Светост Патријарх Иринеј освећује Спомен-обележје
страдалом раковичком свештенику Недењу Стреличићу и
парохијанима 24. јуна 2014. године
(Приватна архива Александра Аздејковића)*

***Главни извор комунистичких превара налази се у безбожништву,
у материјалистичком разумевању самога човека, света и
живота уопште. Њихова „наука” нема рачуна да појединци, да
друштво, народ и човечанство, да сви живе уредним, моралним
и богоугодним животом. Неће они то. Њима није потребна
Истина. Неће они Бога. Њима је потребна лаж.***

Патријарх српски Варнава
Из беседе о Божићу 1936. године

СКРАЋЕНИЦЕ

АЕМ – Архиепископ и митрополит
АС – Архијерејски синод
АФЖ – Антифашистички фронт жена
АВНОЈ – Антифашистичко веће народног ослобођења
Југославије
БИА – Безбедносно-информативна агенција
ВА – Војни архив
ДК – Државна комисија за утврђивање злочина
окупатора и њихових помагача
ДМ – Драгољуб Михаиловић (коришћено као
скраћеница за покрет)
ЈА – Југословенска армија
ЈВуО – Југословенска војска у отаџбини
ЈНА – Југословенска народна армија
ЈНОФ – Југословенски народноослободилачки фронт
ЈНП ЗБОР – Југословенски народни покрет ЗБОР
(Здružена борбена организација рада)
ЈРЗ – Југословенска радикална заједница
КПЈ – Комунистичка партија Југославије
КНОЈ – Корпус народне одбране Југославије
КОС – Контраобавештајна служба
МНО – Месни народни орбор
НОБ – Народноослободилачка борба
НОП – Народноослободилачки покрет
НОФ – Народни фронт Југославије
НОВ и ПОЈ – Народноослободилачка војска и
Партизански одреди Југославије
НОР – Народноослободилачки рат
НОВЈ – Народноослободилачка војска Југославије
НОП – Народноослободилачки покрет
НКВД – Народный комиссариат внутренних дел (срп.
Народни комесаријат унутрашњих послова)
ЊКВ – Његово Краљевско Височанство
ОЗНА – Одељење за заштиту народа
СДБ – Служба државне безбедности
СДК – Српски добровољачки корпус

СДС – Српска државна стража
СКОЈ – Савез комунистичке омладине Југославије
СНО – Срески народни одбор
СОЈ – Савез омладине Југославије
СПЦ – Српска Православна Црква
СПЦО – Српска Православна Црквена општина
ССОЈ – Савез социјалистичке омладине Југославије
СУБНОР – Савез удружења бораца Народноослободилачког
рата
СФРЈ – Социјалистичка Федеративна Република
Југославија
УГБ – Управа града Београда
УДБА – Управа државне безбедности
ФНРЈ – Федеративна Народна Република Југославија
ЦК КПЈ – Централни комитет Комунистичке партије
Југославије
ЦО – Црквена општина

БИБЛИОГРАФИЈА

Архив Црквене општине Раковица при Храму Светих апостола Вартоломеја и Варнаве у Раковици.

- Летопис Храма Светих апостола Вартоломеја и Варнаве у Раковици од 1937. до 1945. године.
- Описни лист Недељка Стреличића, Бранислава Стреличић 1961. година.
- Записник седница Црквене општине Раковица при храму Светих апостола Вартоломеја и Варнаве у Раковици од 1935.
- Парохијска акта, фасцикле за: 1940, 1942, 1943, 1944, 1946, 1947. и 1951. годину.
- Црквено-општинска акта, фасцикле за: 1937, 1938, 1944, 1945, 1947. и 1965. годину.
- Црквено-општинска акта, Рехабилитација Свештеника
- Недељка Стреличића, фасцикла, 2013–2018. године.

Архив Комисије за тајне гробнице стрељаних 1944–45.

- Грађа прикупљена из приватних архива

Војни архив

- Војни суд Београд 1945, судски депо.

Историјски архив Београда

- Окружни народни одбор округа београдског 1944–1947.

Приватна архива Горана Недељковића

Приватна архива Димитрија Андрејевића

Приватна архива Јелице Кокић Кежманец

Приватна архива Надице Љубарски

Приватна архива Надежде Дидић Лонткијевић

Приватна архива Бранислава Аџића

Приватна архива Ђакона Александра Аздејковића

- Дневник о раду на проналажењу информација о страдалом свештенику Недељку Стреличићу.
- Извештај Његовој Светости Патријарху Иринеју о страдању раковичког свештеника Недељка Стреличића, за 2012 и 2013. годину.

- Проповед на парастосу свештеномученику Недељку Стреличићу.
- Сведочење Верославе Даниловић из Кошутњака, 6. маја 1996. године.
- Сведочење др Вере Лавице, лекара у пензији из Раковице, 19. децембра 2012. године.
- Сведочење Софије Јолић, професора у пензији са Канаревог брда, 31. јануара 2014. године.
- Сведочење Надежде Лонткијевић из Београда, 27. маја 2014, 20. јануара 2015. и 17. фебруара 2018. године.
- Сведочење Десанке Величковић са Миљаковца, 8. септембра 2014. године.
- Сведочење Славице Ћосић из Раковице, 19. јула 2014. године.
- Сведочење Милана Симића свештеника са Умке, 8. маја 2014. године.
- Сведочење Бранислава Живића из Београда, 17. октобра 2014. године.
- Сведочење Марије Илић из Београда, 18. новембра 2015. године.
- Сведочење Слободана Ђорђевића из Кошутњака, 7. новембра 2016. године и 5. октобра 2017. године.
- Сведочење Димитрија Андрејевића из Раковице, 23. јула 2018. године.
- Сведочење Јелице Кокић Кежманец из Раковице, 14. септембра 2018. године.
- Сведочење Надице Љубарски, професора са Новог Београда, 5. октобра 2018. године.
- Сведочење Бранислава Ацића из Београда, 23. октобра 2018. године.
- Сведочење Петране Стрелице, судије у пензији из Београда, 6. новембра 2018. године.
- Сведочење Марије Јовановић, правника у пензији из Кошутњака, 30. марта 2019. године.

ЛИТЕРАТУРА

- Цветковић С., *Између српа и чекића, репресија 1944–1953*, Београд: Институт за савремену историју, 2006.
- Цветковић С., *Годишњи извештај, издање Државна комисија за тајне гробнице убијених после 12. септембра 1944*, Београд: Институт за савремену историју, 2007.
- Медаковић Д., *Ефемерис III*, Београд 1997.
- Јовић Б. С., *Утамничена Црква, страдање свештенства Српске Православне Цркве од 1945. до 1985. године*, четврто допуњено издање, Београд: Књижевно друштво Свети Сава, 2007.
- Аздејковић А., *Голгота раковичке парохије*, страдање свештеника и парохијана од октобра 1944. до марта 1945. године, Београд: Бернар, 2014.
- Аздејковић А., *Свети свештеномученик Недељко Раковички: Житије и акатист*, Београд: Храм Светих апостола Вартоломеја и Варнаве, 2017.
- Никитовић А., *Манастир Рајиновац*, Београд, 1999, 16.

ЕЛЕКТРОНСКИ ИЗВОРИ

- Божић Б., *Злочини комуниста–Сведочење Мије Петровића*, ПОГЛЕДИ, <http://www.pogledi.rs/masovni-grobnice-na-avali/> 24. 4. 2014. година.

ШТАМПА

- Матић Б., *Позвони и пуцај – операција Београдске Црне тачке, наши јубилеји*, ДУГА, 439 (1990) 39–40.
- Трешњић М. (мајор ОЗНЕ у пензији), *О, слободо, колико је злочина почињено у твоје име?*, Херетикус 1 (2007) 316, (интервју).

CIP - Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

271.222(497.11)-726:929 Стреличић Н.

271.2-282.5

271.2-534.3

АЗДЕЈКОВИЋ, Александар, 1974-

Свештеномученик Недељко Стреличић : (1907-1945) :
житије и акатист / Александар Аздејковић. - Београд :
Књижевно друштво Раковица, 2019 (Београд : Финеграф). - 134 стр. : фотогр.,
факс. ; 22 cm

Тираж 300. - Стр. 9-13: Уместо предговора / Ена Мирковић. - Напомене и
библиографске референце уз текст.- Библиографија: стр. 129-134.

ISBN 978-86-81264-07-2

а) Стреличић, Недељко (1907-1945)

COBISS.SR-ID 276299276

